

**ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)**

ДЕПАРТАМЕНТ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

**Київський науково-методичний центр по охороні, реставрації та
використанню пам'яток історії, культури і заповідних територій**

04070, м. Київ, вул. Спаська, 12
Код ЄДРПОУ: 21507625

тел.: (044) 425-21-96

**ОБЛІКОВА ДОКУМЕНТАЦІЯ
на об'єкт культурної спадщини**

Конторсько-торговельна будівля товариства текстильної мануфактури

1910–1912 рр., середина ХХ ст. (надбудова)

м. Київ, Подільський район, вул. Фролівська, 4

Генеральний директор Київського
науково-методичного центру по охороні,
реставрації та використанню пам'яток
історії, культури і заповідних територій

Олег КОЛЯДА

м. Київ–2026

ЗМІСТ

1.	ОБЛІКОВА КАРТКА	3–10
2.	ГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ	11–13
3.	ДИПЛОМ	14
4.	КОРОТКА ІСТОРИЧНА ДОВІДКА	15–20
5.	ІЛЮСТРАЦІЇ	21–47
6.	ДИПЛОМ	47
7.	ФОТОФІКСАЦІЯ	48–57

ОБЛІКОВА КАРТКА

I. Основні відомості

Найменування об'єкта

Конторсько-торговельна будівля товариства текстильної мануфактури

Датування об'єкта

1910–1912 рр., середина XX ст. (надбудова)

Рішення про внесення до переліку щойно виявлених об'єктів культурної спадщини

Об'єкт на облік не взято

Місцезнаходження:

КАТОТТГ UA800000000000719633

область _____

район _____

територіальна громада міста Києва

населений пункт (категорія та назва) місто Київ

район населеного пункту (за наявності) Подільський район

адреса (тип та назва вулиці, номер будинку) вулиця Фролівська, 4

GPS координати (орієнтовні координати центроїда або точки в межах об'єкта, його контуру) 50.463142, 30.515770

Орієнтовна територія об'єкта: площа (га), опис меж

Територія об'єкта, як пам'ятки, окремо не визначена.

Відповідно до вимог частини першої 14¹ Закону України «Про охорону культурної спадщини» «Територія пам'ятки – це територія, історично і топографічно пов'язана з розпланувально-просторовою еволюцією пам'ятки, для якої визначається спеціальний охоронний режим її використання з метою збереження цілісності пам'ятки».

Відповідно до вимог абзацу п'ятнадцятого частини третьої статті 14¹ Закону України «Про охорону культурної спадщини», до затвердження науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення меж та режимів використання території пам'ятки відповідно до частини першої статті 14¹ Закону України «Про охорону культурної спадщини», межа території для пам'яток архітектури встановлюється у 20 метрів навколо периметра забудов.

Об'єкт розміщений у межах:

- центрального історичного ареалу міста Києва (*Наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 02.08.2021 № 599 «Про затвердження меж та режимів використання території історичних ареалів міста Києва»*);
- Державного історико-архітектурного заповідника «Стародавній Київ» (*Постанова Ради Міністрів Української РСР від 18.05.1987 № 183; Рішення виконавчого комітету Київської міської Ради народних депутатів від 10.10.1988 № 976; Розпорядження Київської міської державної адміністрації від 17.05.2002 № 979, додаток 1, п. 1.3.*);
- археологічної охоронної зони (*Рішення виконавчого комітету Київської міської Ради народних депутатів від 16.07.1979 № 920; Розпорядження Київської міської державної адміністрації від 17.05.2002 № 979, додаток 1, п. 2.2.1.*);
- архітектурної охоронної зони (*Рішення виконавчого комітету Київської міської Ради народних депутатів від 16.07.1979 № 920; Розпорядження Київської міської державної адміністрації від 17.05.2002 № 979, додаток 1, п. 2.1.2.*);

- зони охоронюваного ландшафту (*Рішення виконавчого комітету Київської міської Ради народних депутатів від 16.07.1979 № 920; Розпорядження Київської міської державної адміністрації від 17.05.2002 № 979, додаток 1, п. 3.4.5*);
- пам'ятки археології місцевого значення «Культурний шар Подолу XI–XVIII ст.» (*Рішення виконавчого комітету Київської міської Ради народних депутатів від 17.11.1987 № 1112, додаток 6, п. 3*);
- пам'ятки ландшафту, історії місцевого значення «Історичний ландшафт київських гір і долини р. Дніпра», внесеної до Державного реєстру нерухомих пам'яток України (Наказ Міністерства культури і туризму України від 03.02.2010 № 58/0/16–10, додаток 25 в редакції Наказу Міністерства культури України від 16.06.2011 № 453/0/1-11, додаток 25, охоронний № 560–Кв);
- пам'ятки археології, містобудування місцевого значення «Дерев'яна водорозподільна система та дерев'яні вимостки вулиць Києво-Подолу XVII-XIX ст.» (Наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 23.08.2024 № 589, охоронний № 3462-Кв);
- пам'ятки містобудування, архітектури національного значення «Комплексу споруд Конtrakтової площі», X ст.– кінця XX ст., Конtrakтова площа (*Постанова Кабінету Міністрів України від 19.05.2021 № 506, охоронний № 260097*);
- охоронної (буферної зони) 2-ої категорії, пам'ятки національного значення – Андріївської церкви (*Наказ Міністерства культури України від 10.02.2014 № 65*).

Будинок розташований у Подільському районі міста Києва за адресою: вул. Фролівська, 4, у кварталі, обмеженому вулицею Фролівською на південному-сході, Замковою горою на південному заході, вулицями Житньоторзькою та Хорива на північному заході та вулицею Притисько-Микільською на північному сході.

* додаються графічні матеріали:

Додаток 1. Схема розташування об'єкта дослідження в структурі міста Києва.

Додаток 2. Схема розташування об'єкта дослідження в структурі кварталу. Креслення архітектора А.О. Ізотова. 2026 р.

Додаток 3. Схема висотні режими забудови Державного історико-архітектурного заповідника «Стародавній Київ».

Додаток 4. Схема існуючої забудови кварталу №11 Державного історико-архітектурного заповідника «Стародавній Київ» суміщена з планом 1925 р.

Тип об'єкта (рекомендований)

☒ споруда (витвір)	☐ комплекс (ансамбль)
☐ споруда (витвір), що є складовою частиною комплексу (ансамблю)	☐ визначне місце

Вид об'єкта (рекомендований)

☐ археологічний	☐ містобудування
☐ історичний	☐ садово-паркове мистецтво
☐ монументальне мистецтво	☐ ландшафт
☒ архітектура	☐ наука і техніка

Категорія (рекомендована)

- ☐ пам'ятка національного значення
☒ пам'ятка місцевого значення

Форма власності:

☒ приватна	☐ державна
☐ комунальна	☐ не відомо

Власник: Товариство з обмеженою відповідальністю «РЕАЛ СЛАВУТИЧ 1». ЄДРПОУ: 42407786. Адреса: 01103, Україна, місто Київ, Залізничне шосе, будинок 57. Директор: Остренська Алла Віталіївна

Уповноважена(ний) власником особа (орган): не визначено

Користувач: не визначено

(зазначаються повне найменування юридичної особи та ідентифікаційний код в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України або прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) фізичної особи, серія (за наявності) і номер паспорта, дата його видачі й ким виданий, дані про реєстрації за місцем проживання (перебування))

II. Характеристика об'єкта

Характеристика території, на якій знаходиться об'єкт

☒ історичний центр міста	☐ паркова (зелена) зона
☒ міський ландшафт	☐ сільськогосподарські землі
☐ сільський ландшафт	☐ заповідні території
☐ індустриальний ландшафт	☐ ліс
☐ природний ландшафт	☐ дно водних об'єктів

☒ інше територія Державного історико-архітектурного заповідника «Стародавній Київ»

Роль об'єкта в навколишньому середовищі

☐ об'єкт домінує / є домінантою	☐ вгадується на поверхні землі (простежуються окремі елементи)
☒ об'єкт є акцентом в локальному просторі	☐ об'єкт відмічений на місцевості (трасування тощо)
☒ об'єкт є частиною регулярної забудови	☐ сліди об'єкта на поверхні відсутні
☐ видимий при безпосередньому наближенні	

☐ інше _____

Просторові характеристики об'єкта

Довжина (в метрах)	Ширина або діаметр (в метрах)	Висота (в метрах)	Об'єм (м³)	Площа (на ділянці) (м²)
100	40	18,00 (орієнт.)	16906 (орієнт.)	1068,76

Культурна цінність об'єкта

☐ археологічна	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний
☐ історична	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний
☐ монументальне мистецтво	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний
☒ архітектура	☐ типовий ☒ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний
☐ містобудування	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний
☐ садово-паркове мистецтво	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний
☐ культурний ландшафт	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний
☐ наука і техніка	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний

Оцінка автентичності об'єкта

Враховуючи вимоги «Порядку визначення категорій пам'яток», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 р. № 452, слід зазначити, що **Конторсько-торговельна будівля товариства текстильної мануфактури** зберегла свою автентичність (значною мірою зберегла свою форму та матеріально-технічну структуру, історичні культурні нашарування) та має наступні **ознаки**:

- мала вплив на розвиток архітектури м. Києва початку XX ст., зокрема на формування нової раціональної стилістики. Є рідкісним зразком громадської архітектури початку XX ст., пов'язаної з розвитком підприємницької діяльності та текстильної торгівлі у Києві.

Стислий опис характерних властивостей об'єкта, що становлять його історико-культурну цінність (рекомендований предмет охорони)

Архітектурна цінність будинку

Будинок є важливим архітектурним елементом історичної забудови початку XX ст. Державного історико-архітектурного заповідника «Стародавній Київ».

Відіграє важливу роль у формуванні традиційного характеру середовища Подолу. Становить цінність як один із збережених зразків споруд у стилі раціонального модерну, що був характерний для громадської та торговельної архітектури 1910-х рр.

Будинок триповерховий (третій поверх є історичним нашаруванням), з підвалом, головний фасад потинькований. У плані – наближений до Г-подібного, зі зрізаним наріжжям. Декор фасаду виконаний у цеглі. Фасади вирішені у стилі раціонального модерну.

Головним композиційним акцентом будівлі є зрізане наріжжя, увінчане фігурним щипцем із трьома напівциркульними віконними прорізами різного розміру, закомпонованими у спільну нішу напівциркульного абрису. Щипець фланкований аттиковими стінками. По

осі наріжжя розташований головний вхід у будівлю, виділений лопатками та завершений профільованим карнизом, на кутах якого встановлені прямокутні тумби з напівсферичними елементами.

Вертикальна пластика чільних фасадів підкреслена спрощеними пілястрами заввишки у перший і другий поверхи, які членують фасади на ритмічні прясла; доповнена меншими пілястрами, розташованими у простінках між вікнами.

Горизонталь виділена профільованими тягами та поясами; над другим поверхом проходить профільований міжповерховий карниз (первісно вінчаючий).

Віконні прорізи фасадів прямокутні, різні за розміром. На першому поверсі – великі вітринні прорізи, над якими розташовані прямокутні фільонки, простінки акцентовані спрощеними пілястрами. На другому поверсі по п'ять вікон об'єднані спільним декоративним обрамленням: центральний двостулковий проріз, фланкований стилізованими фільончастими пілястрами, має завершення з напівциркульними вставками; з обох боків розташовані по два одностулкові вікна, увінчані видовженими рельєфними фільонками. Вікна другого поверху мають спільний підвіконний карниз із двома зубцями по осі пілястр центрального прорізу та прямокутну фільонку під вікнами. Вікна третього поверху – одностулкові та двостулкові.

З боку вулиці Фролівської влаштовані приямки вікон підвалу.

Фасади завершується профільованим карнизом і спрощеним металевим парапетом із прямокутними цегляними тумбами.

Дворовий фасад має стримане декоративне оздоблення. Стіни першого та другого поверху пофарбовані, третього – потиньковані та пофарбовані. Горизонталь членування підкреслена профільованим міжповерховим карнизом над другим поверхом із поясом фігурних зубців та багатопрофільним вінчаючим карнизом. На правому фланзі розташований трицентровий арковий проріз проїзду. Віконні прорізи прямокутні, двостулкові, з клинчастими перемичками.

Автентичні інтер'єри не збереглися.

Зазначені автентичні характеристики, історичні культурні нашіарування, що є характерними властивостями об'єкта, становлять його історико-культурну цінність і можуть бути визначені його предметом охорони, зокрема:

- місце розташування та композиційна роль будівлі, що є важливим архітектурним елементом забудови території Державного історико-архітектурного заповідника «Стародавній Київ», невід'ємною частиною історично сформованого кварталу та вулиць Фролівської та Притисько-Микільської;*
- загальна форма будівлі та її об'ємно-просторова композиція в існуючих параметрах і габаритах, включаючи конфігурацію, поверховість, матеріально-технічну структуру капітальних стін;*
- первісне композиційне, архітектурно-пластичне, стилістичне та декоративне вирішення фасадів – від фундаменту до завершення, а також їхніх елементів, в тому числі з аттиковими стінками та фігурним щипцем на наріжжі;*
- первісні геометричні параметри віконних та дверних прорізів;*
- планувальна структура будівлі в межах капітальних стін.*

У разі виявлення додаткових автентичних елементів інтер'єрів під час проведення ремонтно-реставраційних робіт на будівлі рекомендований предмет охорони може бути розширено.

Додатково

На сьогодні будівля не використовується.

Перелік складових (для комплексу, ансамблю)

Є самостійним об'єктом

Функціональне використання

Історичні (первісні) функції	Сучасна функція	Відповідність сучасної функції вимогам охорони
☒ державно-адміністративні установи ☐ науково-освітні установи ☐ культурні установи ☐ медичні установи ☐ фінансово-економічні установи ☐ житлові ☒ промислові та виробничі ☐ інженерно-транспортні ☐ фортифікаційні та військово-інженерні ☐ культові ☐ монументи ☐ поховання та некрополі ☐ інше _____	не використовується	☐ сприяє збереженню ☐ завдає незначної шкоди ☒ завдає значної шкоди ☐ потребує беззастережної зміни користувача

Перелік негативних чинників (загроз), що позначаються на об'єкті

До негативних чинників (загроз) для досліджуваного об'єкта віднесено: природні, антропогенні та техногенні.

Превалює антропогенний вплив: перебудови внутрішнього простору у радянський, пострадянський та сучасний періоди; ремонтно-реставраційні роботи, що призводять до видозміни автентичного вигляду фасадів будівлі. Серед природних і техногенних чинників – підтоплення фундаментів унаслідок високого рівня ґрунтових вод, а також вібродинамічні навантаження від транспорту.

Рекомендований режим використання об'єкта культурної спадщини (Конторсько-торгівельна будівля товариства текстильної мануфактури)

Режим використання пам'ятки визначається науково-проектною (науково-дослідною) документацією, що складається за результатами проведених досліджень. До прийняття рішення про встановлення режиму використання пам'ятки її режим використання встановлюється відповідно до рекомендованого в обліковій документації.

Відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини»:

- статті 22 – пам'ятки, їхні частини, пов'язане з ними рухоме та нерухоме майно забороняється зносити, змінювати, замінювати, переміщувати (переносити) на інші місця;
- частини першої статті 24 – власник або уповноважений ним орган, користувач зобов'язані утримувати пам'ятку в належному стані, своєчасно провадити ремонт, захищати від пошкодження, руйнування або знищення відповідно до Закону та

охоронного договору;

- частини четвертої статті 24 – забороняється змінювати призначення пам'ятки, її частин та елементів, робити написи, позначки на ній, на її території та в її охоронній зоні без дозволу відповідного органу охорони культурної спадщини;
- частини п'ятої статті 24 – у разі виникнення загрози для збереженості пам'ятки її власник або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління, зобов'язані негайно повідомити про це орган охорони культурної спадщини обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій та орган місцевого самоврядування, на території якого розташована пам'ятка;
- частини першої статті 26 – консервація, реставрація, реабілітація, музеєфікація, ремонт, пристосування пам'яток місцевого значення здійснюються за наявності письмового дозволу органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій відповідно до їхньої компетенції, на підставі погодженої з ними науково-проектної документації;
- частини першої статті 27 – у разі, коли пам'ятці загрожує небезпека пошкодження, руйнування чи знищення, власник або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління, зобов'язані привести цю пам'ятку до належного стану (змінити вид або спосіб її використання, провести роботи з її консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту та пристосування);
- частини четвертої статті 33 – у межах історико-культурного заповідника та історико-культурної заповідної території забороняється діяльність, що негативно впливає або може негативно вплинути на стан збереження об'єктів культурної спадщини, режим їх охорони та використання. Містобудівні, архітектурні та ландшафтні перетворення, будівельні, меліоративні, шляхові, земляні роботи, проведення масових і видовищних заходів здійснюються: у межах історико-культурного заповідника – за погодженням з органом, до сфери управління якого належить історико-культурний заповідник;
- статті 28 – вимоги органів протипожежної, санітарної, екологічної охорони та інших зацікавлених органів щодо умов утримання та використання пам'яток не можуть призводити до змін пам'яток і не повинні погіршувати їхню естетичну, історичну, мистецьку, наукову чи художню цінність.

Відповідно до науково-проектної документації «План організації території державного історико-архітектурного заповідника «Стародавній Київ», затвердженої розпорядженням КМДА від 21 січня 2022 року № 195. Режим використання територій кварталу №11.

Джерела та література

1. Кадомська М., Отченашко В. Будинки 18 ст. по вул. Притисько-Микільській у Києві // 3 історії української реставрації. Київ, 1996. С. 30–35.
2. Київ тепер і прежде. Составилъ инспекторъ классовъ Кіевскаго Института благородныхъ дѣвицъ М.М.Захарченко. Издалъ Сoderжатель пароваго Лито-

Типографического заведения С.В. Кульженко. Киев: Паровое Лито-
Типографическое заведение С.В. Кульженко, 1888. С. 254.

3. Попельницька О. Історична топографія київського Подолу XVII – початку XIX століття / Відповід. ред. д. і. н., проф. М.Ф. Дмитрієнко. Київ : ВД «Стилос», 2003. 304 с.

Облікову картку склав:

Провідний фахівець науково-методичного відділу
Київського науково-методичного центру по охороні,
реставрації та використанню пам'яток історії,
культури і заповідних територій

Юрій НОСОВ

Облікову картку підписав:

Генеральний директор Київського
науково-методичного центру по охороні,
реставрації та використанню пам'яток
історії, культури і заповідних територій

Олег КОЛЯДА

(посада, назва розробника)

(підпис, власне ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Дата складання: 4 травня 2026 р.

Керівник органу охорони культурної спадщини
Директор Департаменту охорони
культурної спадщини

Марина СОЛОВІЙОВА

(посада, найменування органу охорони культурної спадщини)

(підпис, власне ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Дата підписання _____
М.П.

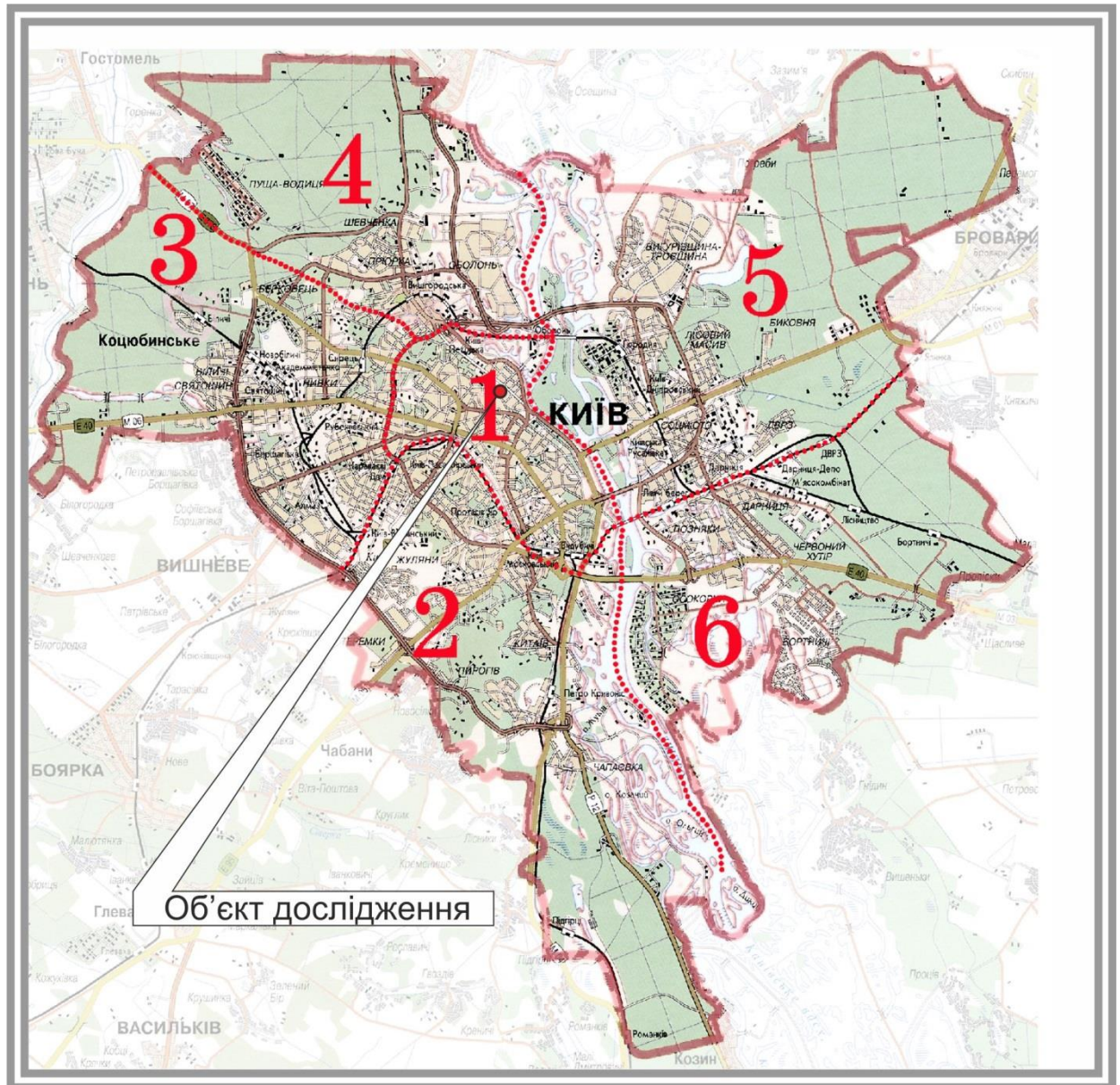
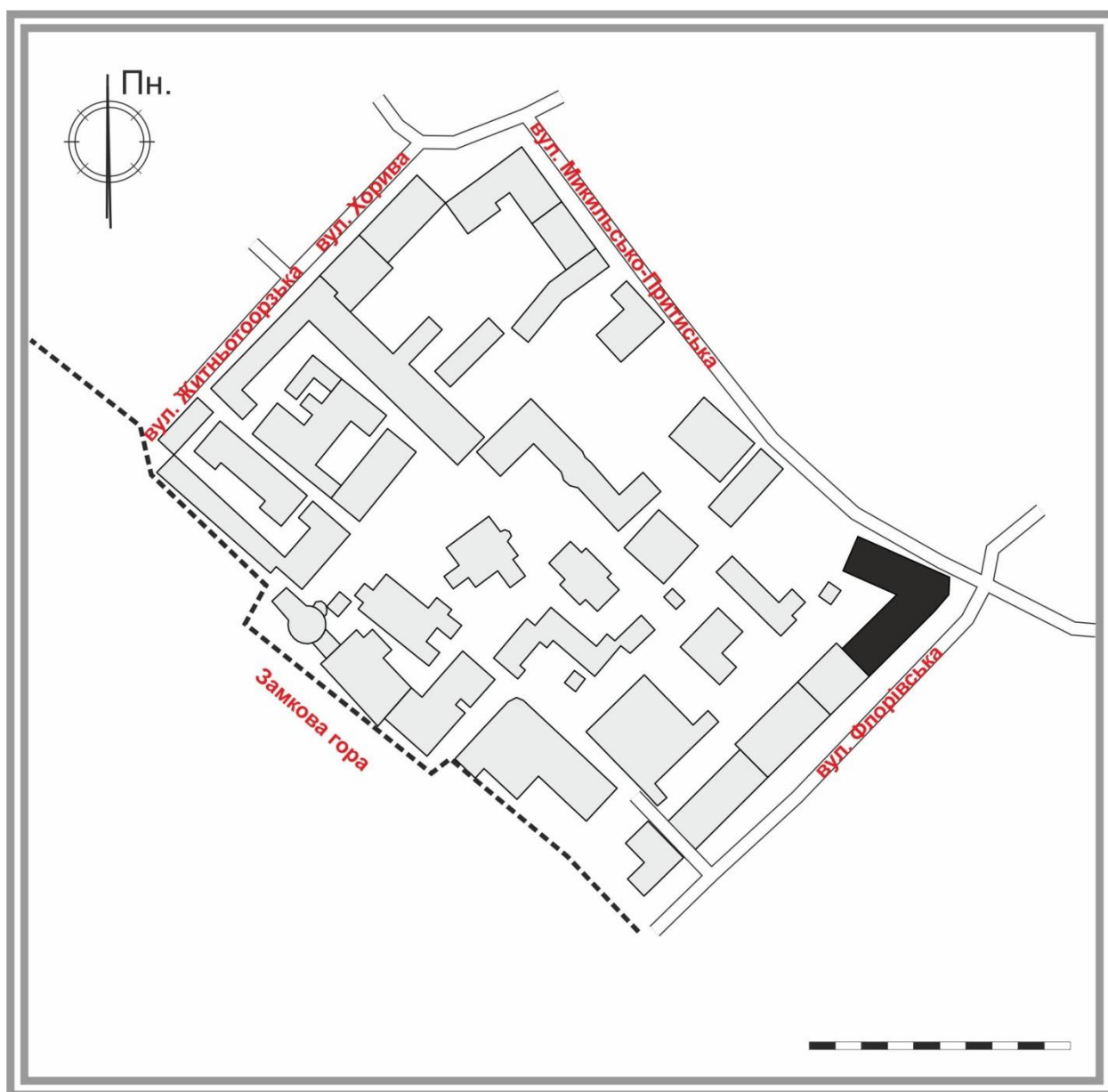

Схема розташування об'єкта дослідження
в структурі міста Києва

ПЛАНУВАЛЬНІ ЗОНИ

1. Центральна
2. Південна правобережна
3. Західна
4. Північна правобережна
5. Північна лівобережна
6. Південна лівобережна

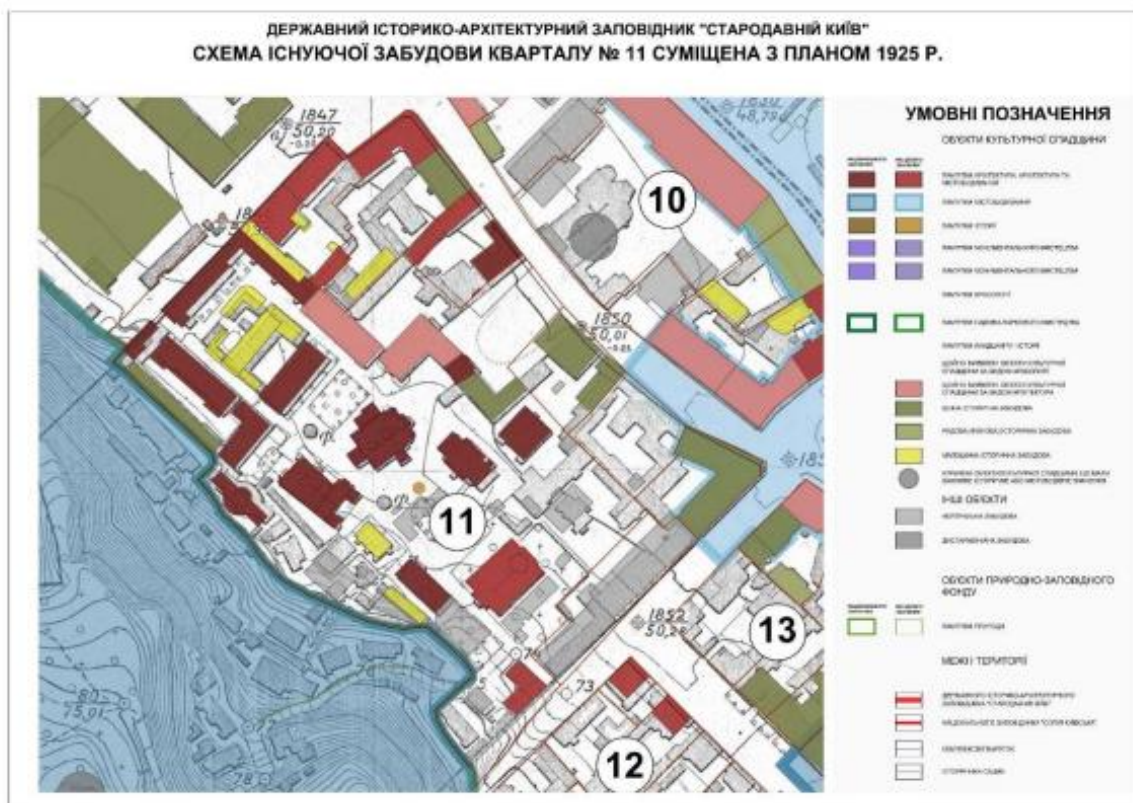
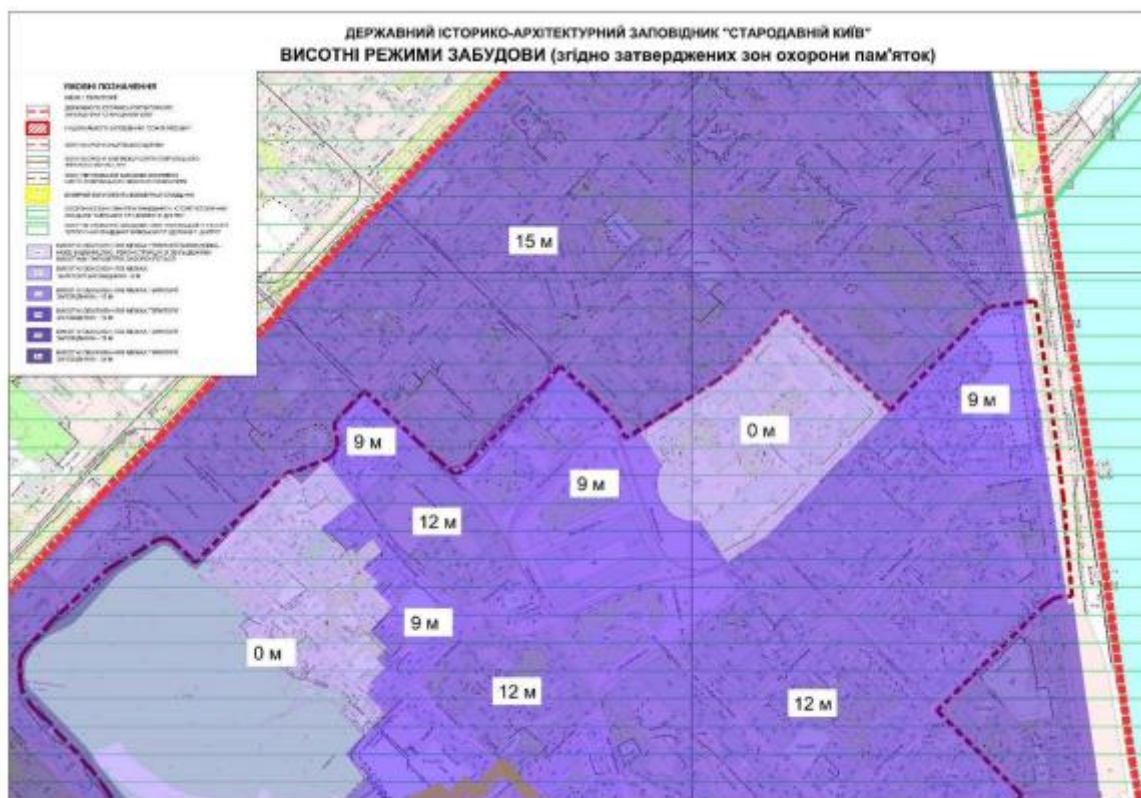

**Схема розташування об'єкта дослідження в структурі кварталу.
Креслення архітектора А.О. Ізотова. 2026 р.**

ЕКСПЛІКАЦІЯ:

Об'єкт дослідження

ДИПЛОМ

УКРАЇНА	UKRAINE
ДИПЛОМ МАГІСТРА	MASTER'S DIPLOMA
M23 № 042478	M23 № 042478
Юрій Носов	Yurii Nosov
закінчив у 2023 році	in 2023 completed the full course of
Національну академію образотворчого мистецтва і архітектури	National Academy of Fine Arts and Architecture
Освітня програма Архітектура будівель та споруд	Educational Programme Architecture of Buildings and Structures
акредитована Міністерство освіти і науки України	accredited by Ministry of Education and Science of Ukraine
здобув кваліфікацію:	obtained qualification:
ступінь вищої освіти магістр	Master's Degree
галузь знань Архітектура та будівництво	Field of Study Architecture and construction
спеціальність Архітектура та містобудування	Programme Subject Area Architecture and Town Planning
	
Ректор / Rector	Олександр ЦУГОРКА / Oleksandr TSUHORKA
30 червня / June 2023	

У разі наявності в дипломі будь-яких розбіжностей перевагу має текст українською мовою.

In case of any differences in interpretation of the information in the diploma the Ukrainian text shall prevail.

КОРОТКА ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Конторсько-торговельна будівля товариства текстильної мануфактури 1910–1912 рр., середина XX ст. (надбудова)

м. Київ, Подільський район, вул. Фролівська, 4

Об'єкт дослідження розташований у Центральній планувальній зоні міста Києва на вулиці Фролівській, 4 у Подільському районі міста Києва, у кварталі, який обмежений вулицею Фролівською на південному-сході, Замковою горою на південному заході, вулицями Житньоторзькою та Хорива на північному заході та вулицею Притисько-Микільською на північному сході.

Перед тим як перейти до власне об'єкта дослідження, слід зазначити, що поширена інформація у пресі про те, що об'єкт дослідження є шевським цехом 1830-х років не відповідає дійсності, оскільки будівля саме шевського цеху розташовувалася на вулиці Притисько-Микільській, 3 та становила собою одноповерхову будівлю в архітектурних формах бароко й була зведена орієнтовно у середині XVIII століття. Сама земельна ділянка, на якій розташовувався шевський цех, належала Київському братству та разом із кушнірським цехом поряд утворювали малу мануфактуру Подолу XVIII століття. Ці будівлі були одними з небагатьох, яким вдалося пережити пожежу 1811 року.

Садиба на вулиці Притисько-Микільській, 3 до 1785 року належала Семену Івановичу Рибальському (в різні роки – шафар медовий, бунчуковий товариш). Після смерті Семена Рибальського садиба перейшла у власність його брата – Георгія Івановича Рибальського – відомого громадського діяча кінця XVIII – початку XIX століть, який Указом від 16 вересня 1797 року був затверджений на посаді київського війта. Проект реставрації шевського цеху було розроблено архітектором-реставратором В.Ф. Отченашком, проте протягом 1984–1985 років його було знесено.

Що ж до об'єкта дослідження та його земельної ділянки, на якій розташований об'єкт дослідження, то за архівними планами, картами, кресленнями, гравюрами та фотографіями, будівельна історія периметру забудови в межах земельної ділянки виявляється більш складною, ніж було відомо до сьогодні.

На плані 1799 року в межах фронту забудови від рогу вулиць Фролівської та Притисько-Микільської і вздовж неї, в межах ділянки, яку займає частина об'єкта дослідження, зафіксовано цегляний будинок (на пізніших планах зазначається, що це «кам'яні крамниці», за яким далі на північний захід та перпендикулярно вулиці Притисько-Микільській розташовувалися прямокутна у плані будівля шинкового двору (на плані 1803 року ділянка № 2172) та прямокутний із ризалітом на північно-західному фасаді будинок Семена Рибальського.

План 1803 року уточнює контури плану кам'яних крамниць на території об'єкта дослідження в межах вулиці Притисько-Микільської: будівля у плані П-подібна, із північно-західним та південно-західним ризалітами. Південно-східний фасад цієї будівлі виходив на вулицю Фролівську. При цьому, в межах плями

забудови об'єкта дослідження, вздовж вулиці Фролівська, станом на 1803 рік розташовувалася ще дерев'яна споруда.

Зважаючи, що всі три перелічені вище цегляні об'єкти зафіксовані на плані 1812 року у тих же параметрах у плані: крамниці, будівля шинкового двору та будинок Семена Рибальського, слід констатувати, що вони пережили пожежу Подолу 1811 року.

За матеріалами досліджень попередніх років, кам'яні крамниці у 1830-х роках належали нащадкам Єфима Митюка. Вони були так само прямокутними у плані із північно-західним та південно-західним ризалітами, одноповерховими, з аркадою вздовж вулиці Притисько-Микільської та скатним дахом.

За планом 1847 року, ділянка об'єкта дослідження розташовувалася на той час на території кварталу «... *обывательскихъ домов*».

Станом на 1853–1857 роки ділянка дослідження належала київському купцю Феодосію Малиновському. Забудова території цього періоду зафіксована планами 1853–1854 років та 1853–1857 років. На цих планах будівля збігається за конфігурацією у плані з будівлею на плані 1812 року.

У 1854 році на будівлі кам'яниць на вулиці Микільсько-Притиській було запропоновано влаштувати залізний дах. На цей рік на території земельної ділянки також розташовувалися дерев'яний на кам'яному фундаменті житловий будинок, дерев'яна комора, льодовник, сарай та стайні.

Станом на 1854–1855 роки до східного фасаду кам'яних крамниць передбачалося добудувати об'єм (позначений під літерою «*b.*» пропонується до зведення «*пристройка*»), який мав сформувати ріг вулиці Фролівської та Притисько-Микільської, що фіксує план 1854 року.

Беручи до уваги іконографічні матеріали другої половини ХІХ – початку ХХ століть, можна констатувати, що «*пристройка*» була виконана та становила двоповерхову будівлю зі скатним дахом.

На креслениках 1875 року, коли передбачалося надбудувати кам'яні крамниці в архітектурній стилістиці «*пристройки*» середини 1850-х років на розі вулиць Фролівської та Притисько-Микільської, знаходимо більш детальне зображення цієї будівлі. Зважаючи, що кресленики 1874 року є одночасно як обмірними, так і проєктними, про що свідчить різниця в кольорі частин на плані (червоним позначено те, що має бути прибудовано, надбудовано та закладено), слід констатувати, що кам'яні крамниці мали склепінчасті перекриття і опалювалися двома печами.

За аналізом іконографічних матеріалів від 1888 року до початку ХХ століття, слід визначити, що проєкт 1875 року не було реалізовано, а кам'яні крамниці у своїй архітектурі та геометрії у плані залишалися незмінними до 1910 року.

Щодо садиби на вулиці Фролівській («Черная грязь»), 4 варто відзначити, що Товариство Микільської мануфактури придбало її у спадкоємців генерал-майора Федора Івановича Пишенкова. За адресними книгами м. Києва, Ф.І. Пишенков придбав цю садибу орієнтовно у 1902 р. (на додачу до декількох інших, якими він володів у Києві). Проте 31 серпня (13 вересня) 1903 р. він помер. Його формально було зазначено власником садиби у довідниках «Весь Киев» до 1909 р. включно, а з 1910 р. – Товариство Микільської мануфактури, тобто,

купівля, ймовірно, відбулася у 1909 р. Ф.І. Пишенков був військовим педагогом, зокрема, певний час очолював військову гімназію в Єлисаветграді (тепер – м. Кропивницький).

Можна зробити наступне спостереження. До початку ХХ ст. провідним постачальником мануфактури в Києві була приватна фірма купця Ісака Шварцмана (1832–1914), розташована на Подолі, на власній садибі на розі вулиці Межигірської, 2 та Набережно-Микільської, 1 (тогочасна забудова не збереглася). Вона купувала у виробників та поширювала в регіоні високоякісні текстильні вироби, як вітчизняні, так і закордонні. Проте за віком та станом здоров'я І. Шварцман мусив відійти від справ. У 1908 р. було створено акційне товариство «Товарищество мануфактур Исаак Шварцман», директорами якого були обрані сини та зяті І. Шварцмана. Після цього діяльність фірми помітно скоротилася, оскільки молодші Шварцмани не були купцями та гірше за батька розумілися на цьому бізнесі (зокрема, Лев Ісакович Шварцман, насамперед, захоплювався філософією і набув світової відомості під ім'ям Лев Шестов). Ймовірно, така сприятлива ситуація спонукала представників Товариства Микільської мануфактури «Сави Морозова син і Ко» спробувати зайняти вивільнену «нішу» та розмістити своє торговельне представництво на Подолі.

Виходячи з наведених вище даних та аналізу об'єкта дослідження в архітектурних формах, зафіксованих фотографіями 1910-х років та 1912 року, слід зробити висновок, що в межах 1910–1912 років куплена Саввою Морозовим нерухомість на ділянці розташування об'єкта дослідження була знесена і на її місці в архітектурних формах раціонального модерну зведено нову будівлю.

За радянської доби колишню нерухомість Товариства Микільської мануфактури було націоналізовано. У 1920-ті роки, під час «нової економічної політики» (непу), будівлю ще використовували близько до первинного призначення. Певний час тут перебувало київське відділення ВТС (Всесоюзного текстильного синдикату). Будівля поміняла свої функції та була пристосована під протезний завод після згортання непу, орієнтовно у 1931 р. У телефонному довіднику на 1932 р. (що його уклали у 1931-му р.) протезний завод уперше згадується за адресою: вулиця Фролівська, 4. Отже, найбільш імовірна дата переміщення протезного заводу в досліджувану будівлю – 1931 р. Зрештою, заклад надійшов у відання Наркомату (потім Міністерства) соціального забезпечення. У довіднику на 1934 р. згадано протезний завод (за адресою: вул. Фролівська, 4) у переліку відомчих підприємств з металообробної промисловості. У телефонних довідниках 1935–1952 рр. – протезний завод (за адресою: вул. Фролівська, 4).

На початку радянсько-німецької війни 1941–1945 рр., після тривалої, але безнадійної оборони, Київ 19 вересня 1941 р. був зайнятий німцями. Тут створили військове управління, призначили коменданта. Серед розгубленого населення швидко зорієнтувалися члени Організації українських націоналістів (ОУН) крила Андрія Мельника, які вийшли з підпілля або тоді ж прибули сюди. У перші дні окупації вони провели нараду і намітили самоврядний орган – Міську управу на чолі з міським головою. Від 23 вересня управа вже функціонувала з дозволу окупантів. Останні погодилися на це, звичайно, не заради «демократії», а

головним чином, щоб було на кого покласти проблеми муніципального господарства (як це вже робилося у багатьох інших окупованих містах). Міського голову йменували також бургомістром (Bürgermeister). Першим головою став професор Олександр Петрович Оглоблін (Мезько) (1899–1992). Він був уродженцем Києва, закінчив у 1919 р. історико-філологічний факультет Київського університету й відтоді займався науковою та викладацькою роботою, зробивши помітний внесок в українську історіографію. У 1930-ті рр. пережив арешт та цькування з боку радянських органів. Тепер Оглобліна визнали підходящим кандидатом, бо він дотримувався поміркованих поглядів, до того ж добре знав німецьку. У жовтні 1941 р. залишив посаду (його замінив Володимир Багазій). Надалі працював директором так званого Музею-архіву переходової доби. У 1944 р. емігрував, останній період життя провів у США, де заснував та очолив Українське історичне товариство, був президентом Української вільної академії наук.

За наявними відомостями, Міська управа спершу діяла на Подолі, у приміщенні протезного заводу по вул. Фролівській, 4. Можливо, цей варіант організував О. Оглоблін, який жив поблизу, на початку Андріївського узвозу. Невдовзі управі надали на бульварі Тараса Шевченка, 18 будівлю колишньої 2-ї гімназії, де перед війною містився сільськогосподарський технікум. Згодом певні підрозділи управи використали й інші адреси. Виконуючи розпорядження нацистської окупаційної влади, Міська управа водночас намагалася сприяти відновленню української ідентичності, придушованої більшовиками.

На підставі наявних фотоматеріалів можна припустити, що надбудова досліджуваної будівлі протезного заводу відбулася наприкінці 1940-х – на початку 1950-х рр. Виявлено знімки другої половини 1940-х рр. (панорами Червоної, нині Контрактової площі), на яких будівля ще залишається двоповерховою. З іншого боку, на фото 1961 р. третій поверх уже присутній. З урахуванням того, що надбудова певною мірою відтворила виразний силует наріжного завершення, її, скоріше за все, було виконано ще до відомої партійно-урядової постанови із засудженням «архітектурних надмірностей», тобто до 1955 р. Справді, саме тоді, після закінчення війни, значно збільшився попит на протезні вироби.

Назви об'єкта й надалі зустрічалися в довідковій літературі. У телефонному довіднику на 1958 р. – протезний завод тресту підприємств протезної промисловості (за адресою: вул. Фролівська, 4). У довіднику на 1967 р. – протезний завод Міністерства соціального забезпечення УРСР (за адресою: вул. Фролівська, 4). При Міністерстві соціального забезпечення УРСР було створено республіканське об'єднання протезної промисловості Укрпротезпром (містилося у будинку на вулиці Фролівській, 6/8; корпус споруджений у 1950-ті рр.). Відповідно, в телефонному довіднику на 1975 р. фігурує протезний завод Об'єднання протезної промисловості (за адресою: вул. Фролівська, 4). Невдовзі протезний завод набув нового статусу. У телефонному довіднику на 1979 р. він згаданий як виробниче об'єднання протезно-ортопедичних виробів Укрпротезпрому (за адресою: вул. Фролівська, 4).

В умовах незалежної України об'єкт на вул. Фролівській, 4 спершу мав

назву «Експериментальне протезно-ортопедичне підприємство»; поряд, на Фролівській, 6-8, містилося Науково-виробниче об'єднання протезних підприємств Мінзабезу України. Пізніше, через виникнення приватних київських протезно-ортопедичних підприємств, назву було уточнено: «Київське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство». Під цією назвою підприємство за адресою вул. Фролівська, 4 фігурує, зокрема, у виданні: Київ – Київ. Жовті сторінки. Телефонний довідник на 2007 р¹.

Нині будівля не використовується. Проводиться її капітальний ремонт

Джерела та література

1. Державний архів Київської області (далі – ДАКО). Ф. 41. Оп.1. Спр.2057.
2. ДАКО Ф. 802. Оп. 41. Спр. 2622.
3. ДАКО Ф. 1542. Оп. 1. Спр. 262.
4. ДАКО. Ф. 1542. Оп. 1. Спр. 322.
5. ДАКО Ф. 1542. Оп. 1. Спр. 378. Арк. 2.
6. ДАКО. Ф. 1542. Оп.1. Спр. 379. Арк. 3
7. ДАКО. Ф. 1542. Оп. 1. Спр. 378. Арк. 4.
8. ДАКО. Ф. Р-432. Оп.1. Спр. 662.
9. Державний архів м. Києва (далі – ДАК). Ф.1. Оп.2. Спр.290.
10. ДАК. Ф.1. Оп.2-а. Спр.35.
11. ДАК. Ф. 1. Оп. 247. Спр. 81.
12. ДАК. Ф. 17. Оп.2. Спр.84.
13. ДАК. Ф. 100. –Оп.1. Спр.715.
14. ДАК. Ф. 100. Оп. 1. Спр. 716.
15. ДАК. Ф. 163. Оп. 6. Спр. 293.
16. ДАК. Ф. 163. Оп. 41. Спр. 4532.
17. ДАК. Ф. 163. Оп. 41. Спр. 4265.
18. ДАК. Ф.Р-6. Оп.3. Спр.13753, 13754.
19. Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека ім. В.Г. Заболотного. Інв. № 265215. Киев. Развертки жилых домов, административных зданий, культовых сооружений, фасады зданий Подола [Изоматериал]: фотокопия из фондов ЦГВИА. [М.: б. и., 1973]. 30 арк.
20. Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека ім. В.Г. Заболотного (Київ). Інв. № 295253. *«Церковь Успения Богородицы Пирогощи (разрушена в 1935 г.)»*.
21. Науково-технічний архів УДНДП «УкрНДІпроектреставрація». Інв. № 623. Застройка по ул. Фроловской. Четная сторона. г. Киев Историческая справка: Украинский специальный научно-реставрационный проектный институт «Укрпроектреставрация». Киев, 1982. 55 с.
22. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Відділ картографії. Інв. № 18929. *«Планъ Городу Кіеву Съ показаніємъ присоединеннаго Къ свѣдѣнію городской полиціи въ 1799[™] году. Копироваль 12 класса Иванъ Кедринъ»*.
23. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Відділ картографії. Інв. № 22265. Арк. 2. Киев, г. Вильям Гесте. 1812. [Перепланировка кварталов

¹ З 16 по 19 сторінки використано матеріали Кальницького Михайла Борисовича – києвознавця, історика, літератора, журналіста.

- Подола]. [1:1 680], [20 саж. в дюйме]. Лист 260. Многокрас.: 29x42 см. Рукоп.
24. Центральний державний історичний архів України (далі – ЦДІАК). Ф. 486. Оп.1. Спр. 16237. Арк. 18–19.
25. Ф.486. ЦДІАК. Оп. 3. Спр. 342.
26. Кадомська М., Отченашко В. Будинки 18 ст. по вул. Притисько-Микільській у Києві. З історії української реставрації. Київ, 1996. С. 30–35.
27. Киевъ теперь и прежде. Составилъ инспекторъ классовъ Кіевскаго Института благородныхъ дѣвицъ М.М.Захарченко. Издалъ Содержатель пароваго Лито-Типографическаго заведенія С. В. Кульженко. Киев: Паровое Лито-Типографическое заведение С. В. Кульженко, 1888. С. 254.
28. Попельницька О. Історична топографія київського Подолу XVII – початку XIX ст. Відповід. ред. д. і. н., проф. М.Ф. Дмитрієнко. Київ: ВД «Стилос», 2003. 304 с.
29. Газета «Киевлянин», 1903, 1 вересня.
30. Баранова-Шестова Н. Жизнь Льва Шестова. Том 2. Париж, 1983. С.243–251, 285–290.
31. Весь Київ на 1925 р.: *адресна та довідкова книга*. Киев, 1925. Объявления; Увесь Київ на 1927 рік. Довідна книга. Київ, 1927. С.94..
32. Кальницький М. Київська міська влада та її адміністративні будівлі XVII–XXI століть. Київ: війна, влада, суспільство. 1939–1945 рр. Київ, 2014. С.61; Київ, 2025. С.108, 109.

Підписи

Головний фахівець відділу Державного
історико-архітектурного
заповідника «Стародавній Київ»

Київського науково-методичного центру по охороні,
реставрації та використанню пам'яток історії,
культури і заповідних територій

Руслан ПРИМАК

Провідний фахівець науково-методичного відділу
Київського науково-методичного центру по охороні,
реставрації та використанню пам'яток історії,
культури і заповідних територій, архітектор

Юрій НОСОВ

Дата складання

4 травня 2026 р.

ІЛЮСТРАЦІЇ

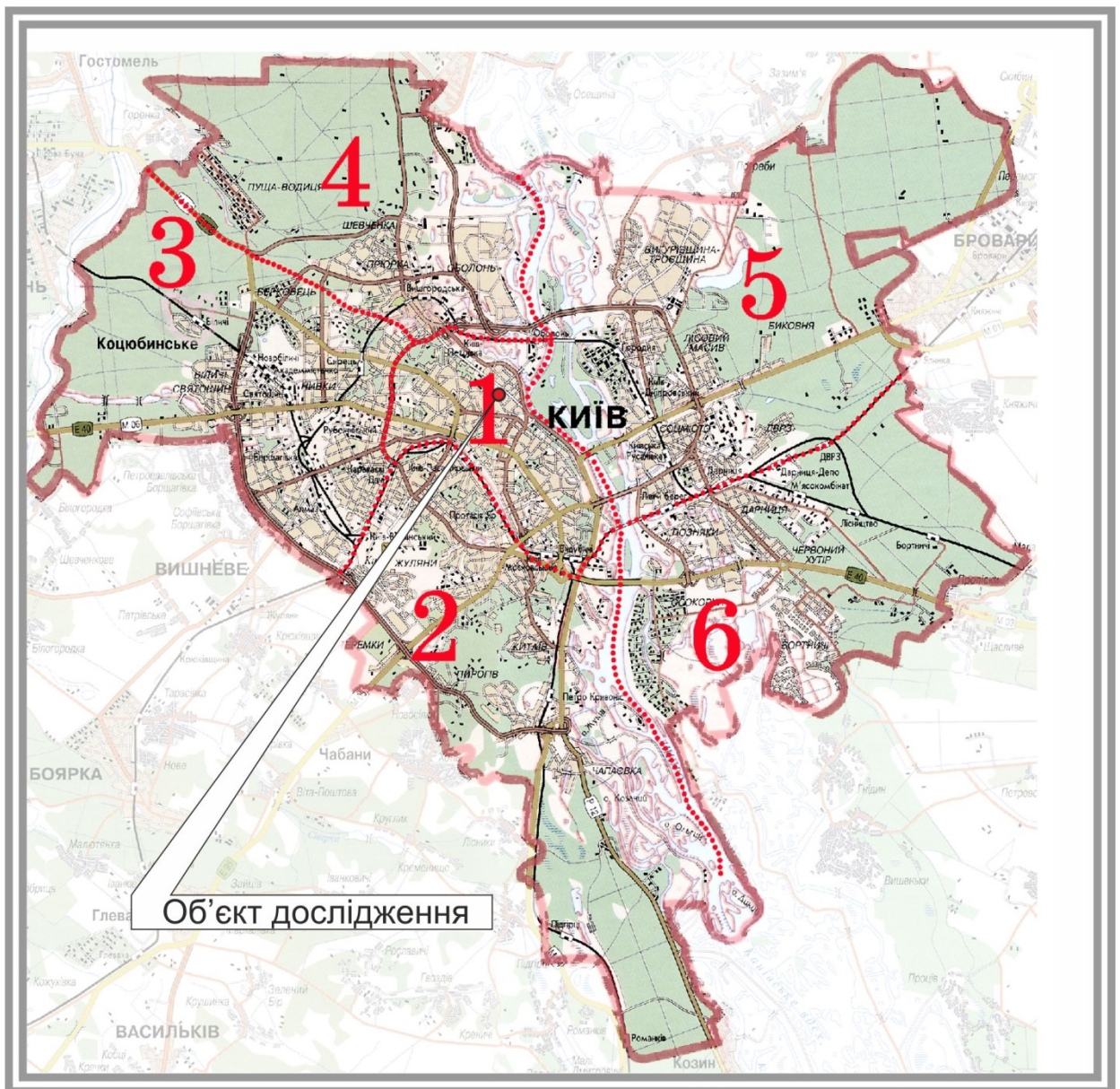
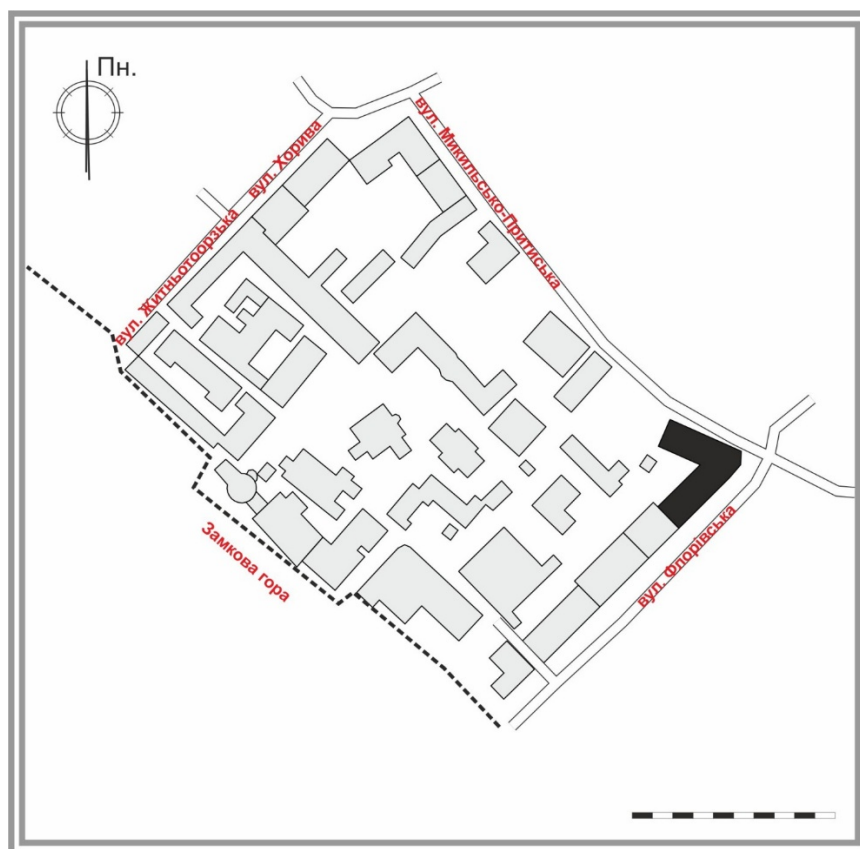

Схема розташування об'єкта дослідження в структурі міста Києва

Планувальні зони

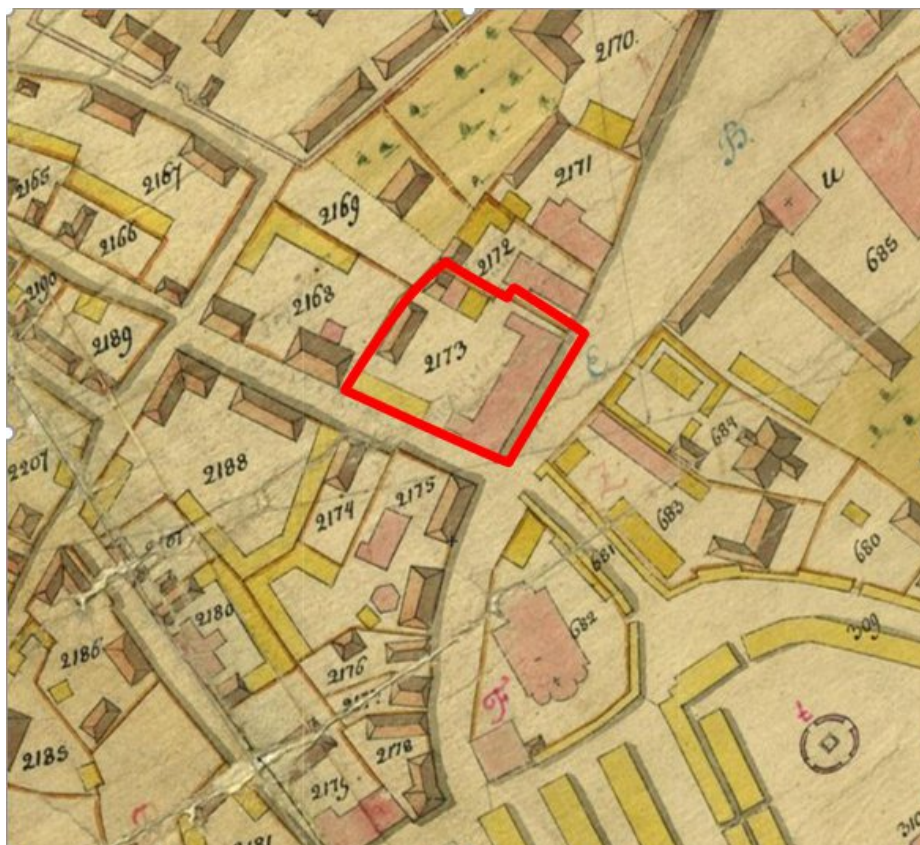
1. Центральна
2. Південна правобережна
3. Західна
4. Північна правобережна
5. Північна лівобережна
6. Південна лівобережна

■ Схема розташування об'єкта дослідження в структурі кварталу.
Креслення архітектора А.О. Ізотова. 2026 р.

□ «Планъ Городу Кіеву Съ показаніємъ присоединеннаго Къ свѣдѣнію
городской полиціи въ 1799^м году. Копироваль І2 класса Иванъ Кедринъ».
Джерело: НБУ ім. В.І. Вернадського. Відділ картографії. Інв. № 18929

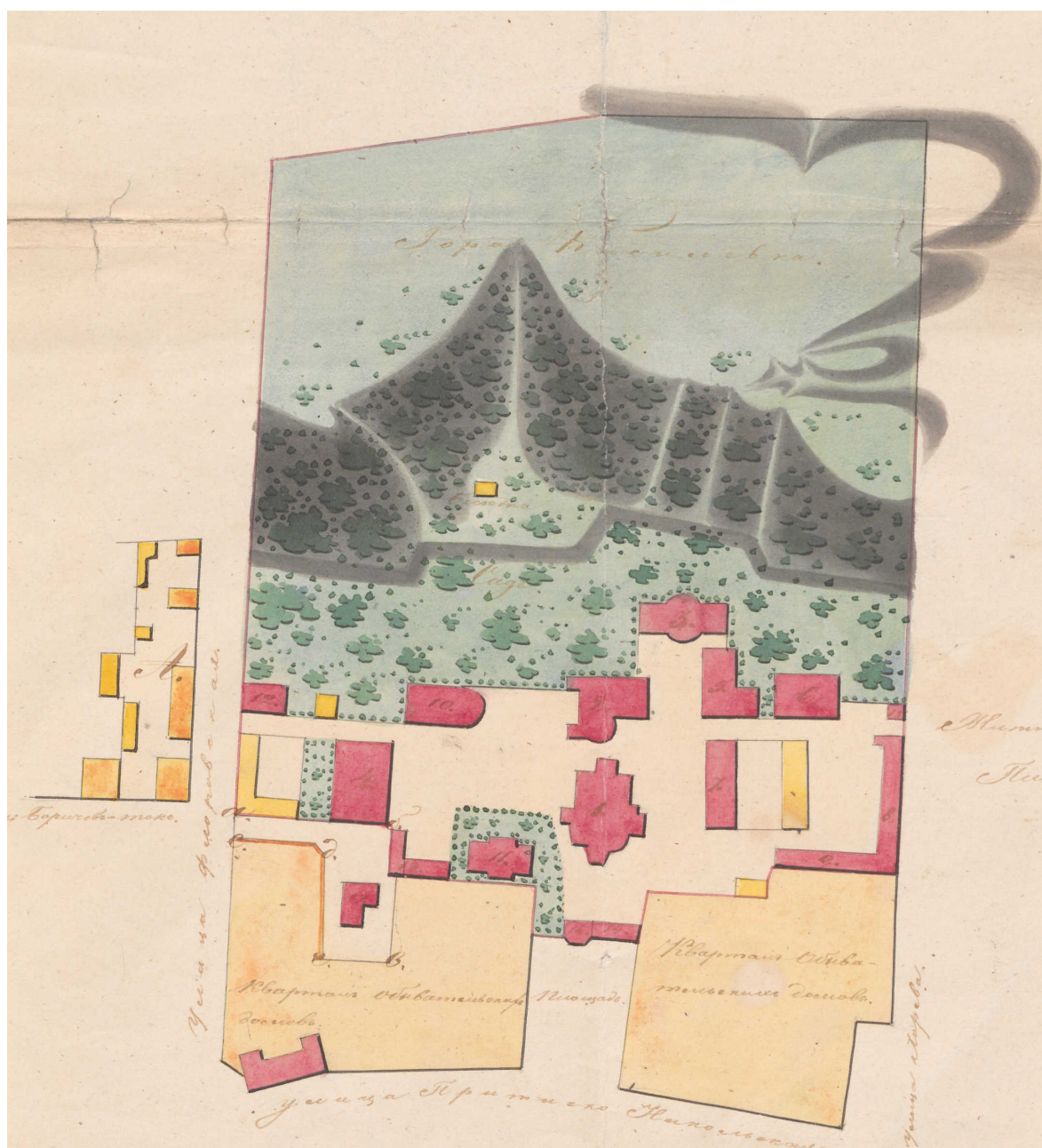

 Фрагмент із позначенням місця розташування садибної ділянки за адресою: вул. Фролівська, 4.

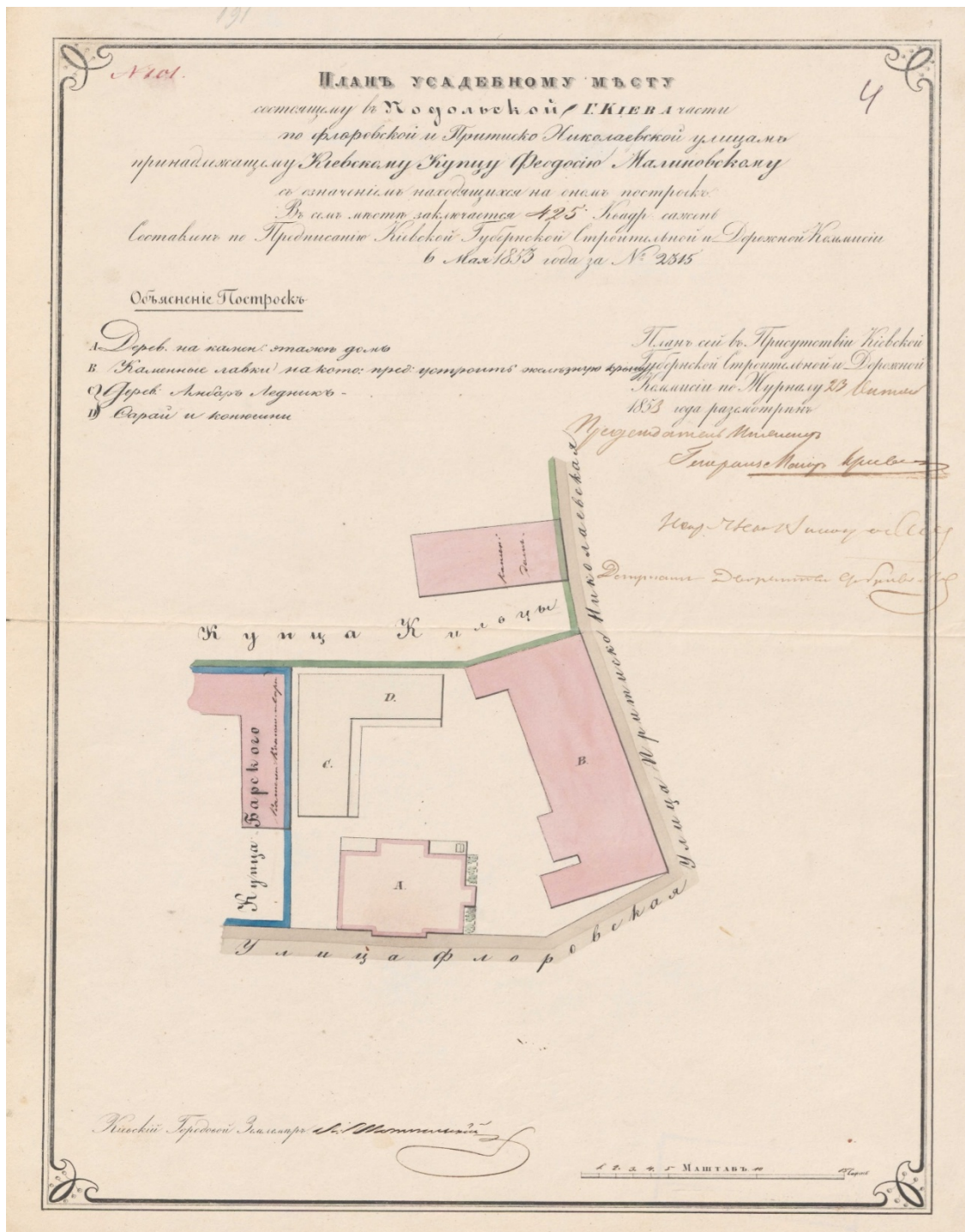
План Старокиївської та Подільської частин, 1803 р.,
складений архітектором Меленським А.І. –
ІА НАН України, методфонд, ф. 14, № 116

Київ, г. Вільям Гесте. 1812. [Перепланировка кварталов Подола]. – [1:1 680],
[20 саж. в дюйме]. Лист 260. Многокрас.: 29х42 см. Рукоп.
[НБУ ім. В.І. Вернадського. Відділ картографії. Інв. № 22265, арк. 2]

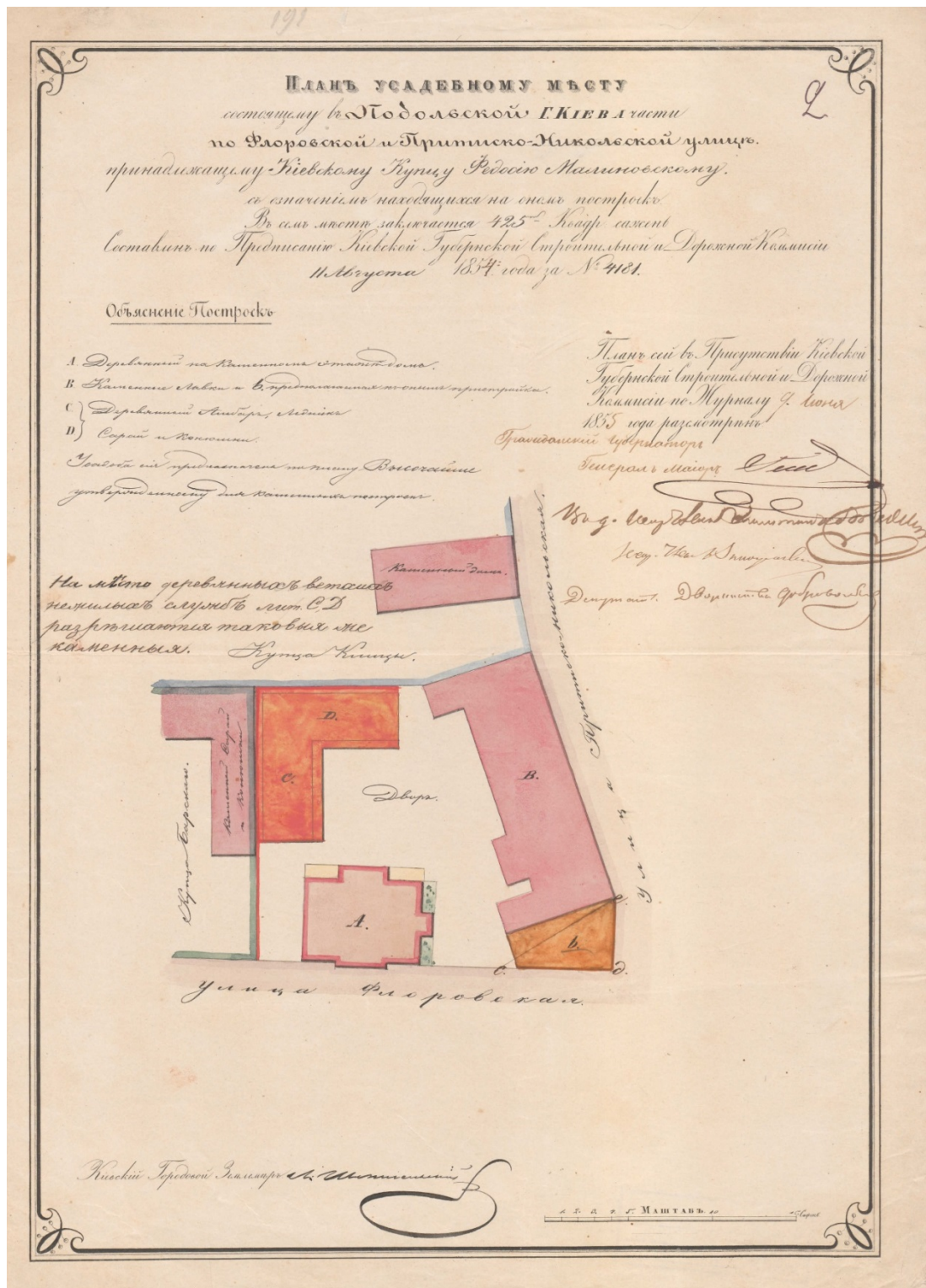

«Планъ земли Флоровскаго Первокласнаго Дѣвичьяго Монастыря съ означеніемъ существующихъ на оной строеній и въ фигурѣ абвгде усадебнаго мѣста приобрѣтеннаго Дѣвицами Жіановиши у Кіевской Мѣщанки Мальчевской и пожертвованнаго монавстырю, на коемъ предполагается устройство воротъ по ае и Каменнаго брадмауера по линіи ед. Составлена на прошеініе Кіевской Губернской Строительной Коммисіи 13 Ноября 1847 года за № 6556. Исправляющій должность Кіевскаго Городоваго Землѣмера Л. Шмигельскій». Фрагмент

«Планъ усадебному мѣсту состоящему въ Подольской г. Кіева части по Фроловской и Притиско Николаевской улицамъ принадлежащему Кіевскому Купцу Феодосію Малиновскому съ означеніемъ находящихся на ономъ построекъ. Въ семъ мѣстѣ заключается 425 Кв. Сажень. Составленъ по Предписанію Кіевской Губернской Строительной и Дорожной Коммисіи 6 мая 1853 года за № 2315.

Кіевскій Городской Землемѣръ Л. Шмигельскій»

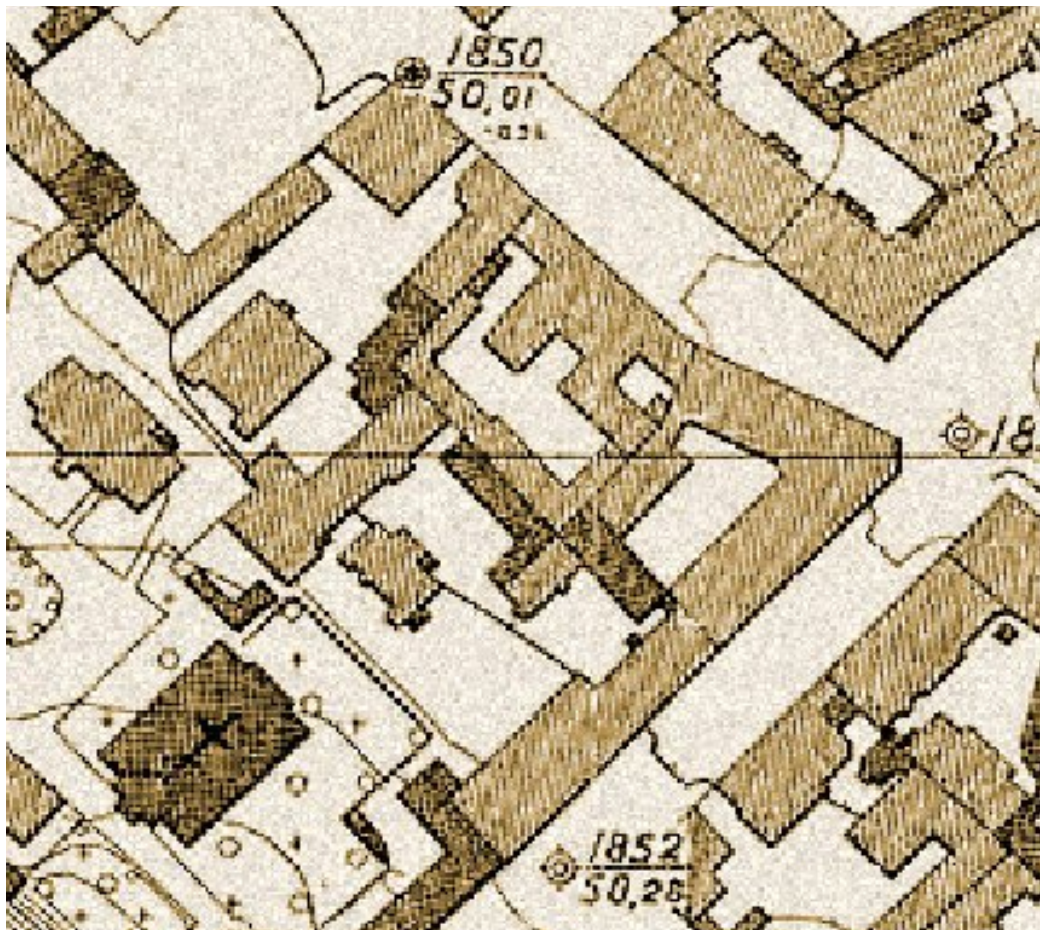

«Планъ усадебному мѣсту состоящему въ Подольской г. Кіева части по Фроловской и Притиско Николаевской улицамъ принадлежащему Кіевскому Купцу Феодосію Малиновскому съ означеніемъ находящихся на ономъ построекъ. Въ семь мѣстѣ заключается 425 Квадр. Сажень. Составленъ по Предписанію Кіевской Губернской Строительной и Дорожной Коммисіи 11

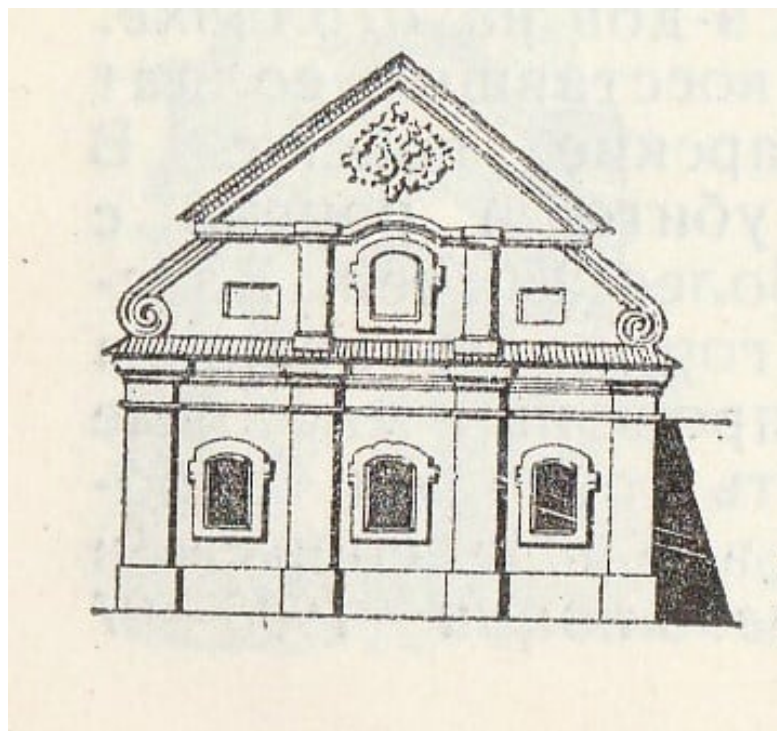
*августа 1854 года за № 4181. Киевский Городской Землемѣръ
Л. Шмигельський»*

«Часть города Кіева Кіевской губерніи Съёмки 1853-1857 годовъ. [Лист №] 12. Снималъ съ натуры Классный Топографъ А. Ивановъ. Поверялъ Начальникъ Городской съёмки А. Терскій. Съ Подленнаго копировалъ младшій ... Помощникъ Б. Журавлевъ. масштабъ въ англійскомъ дюймѣ 50 сажень. От: 4 К/19». Фрагмент
[Ділянку дослідження позначено червоним багатокутником]

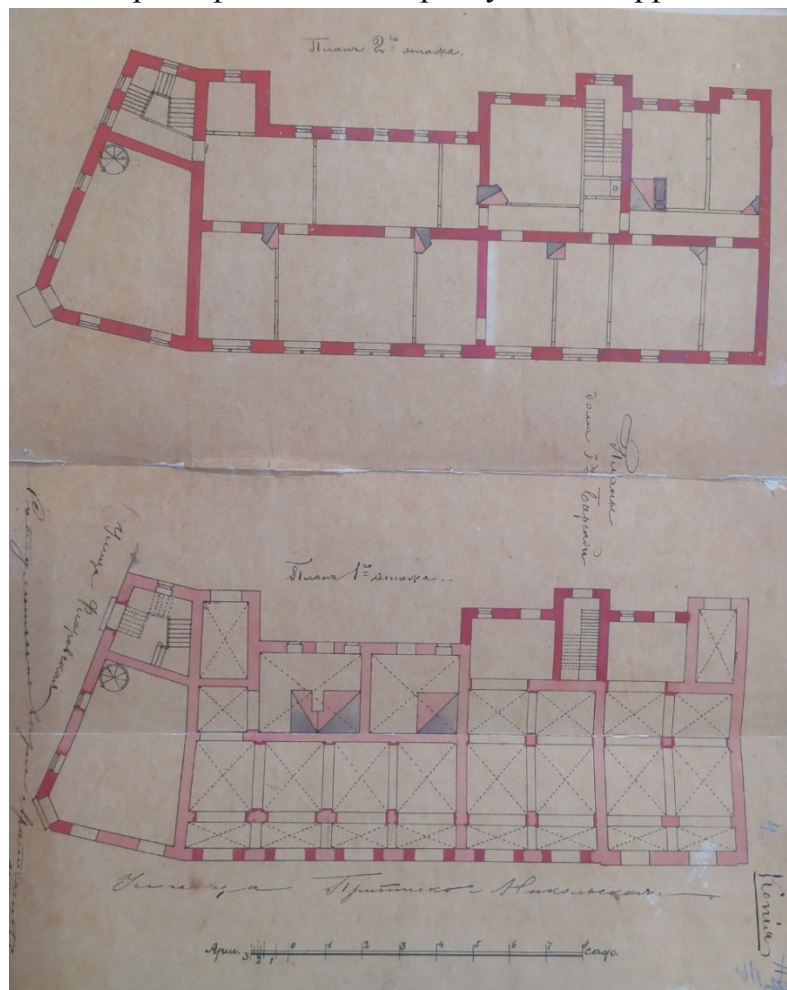
Подол. Топографический план Киевского Округомгоспу. Лист 121. 1923–1925 гг. Масштаб 25 саж. в дюйме. Фрагмент [з колекції М.А. Кадомської]

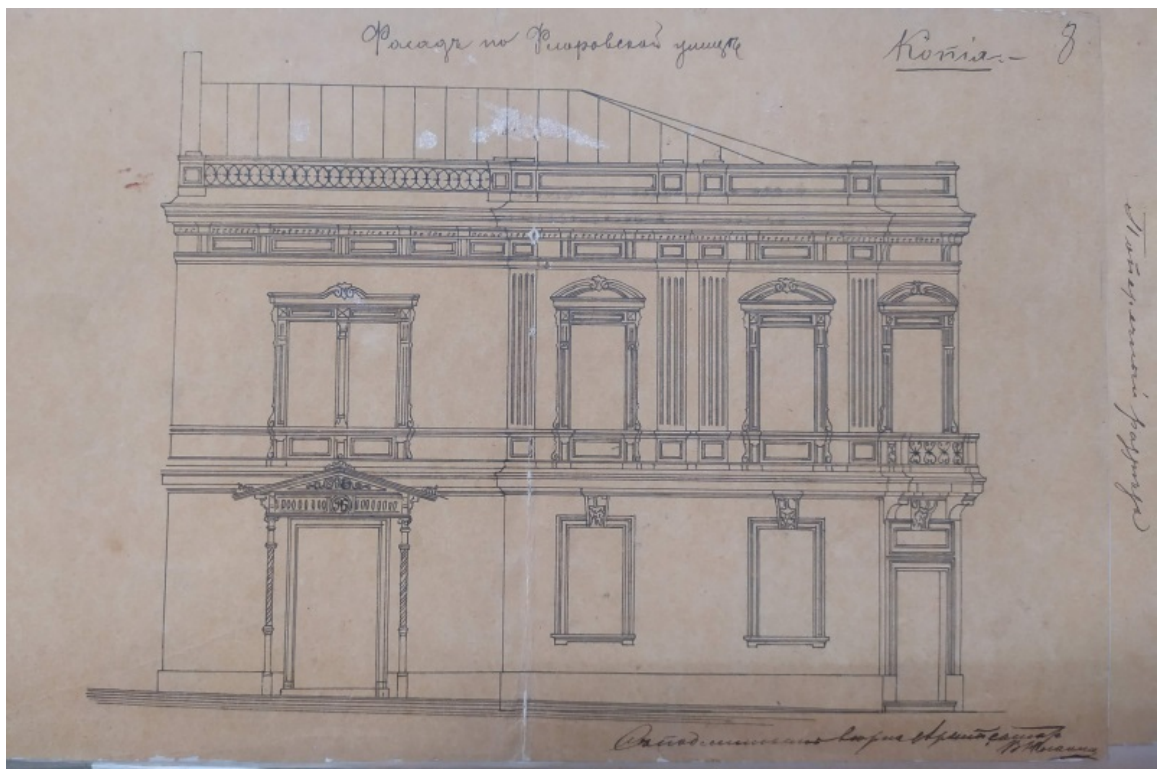
Будівля шевського цеху на вулиці Микільсько-Притиській, 3. Малюнок. XVIII століття

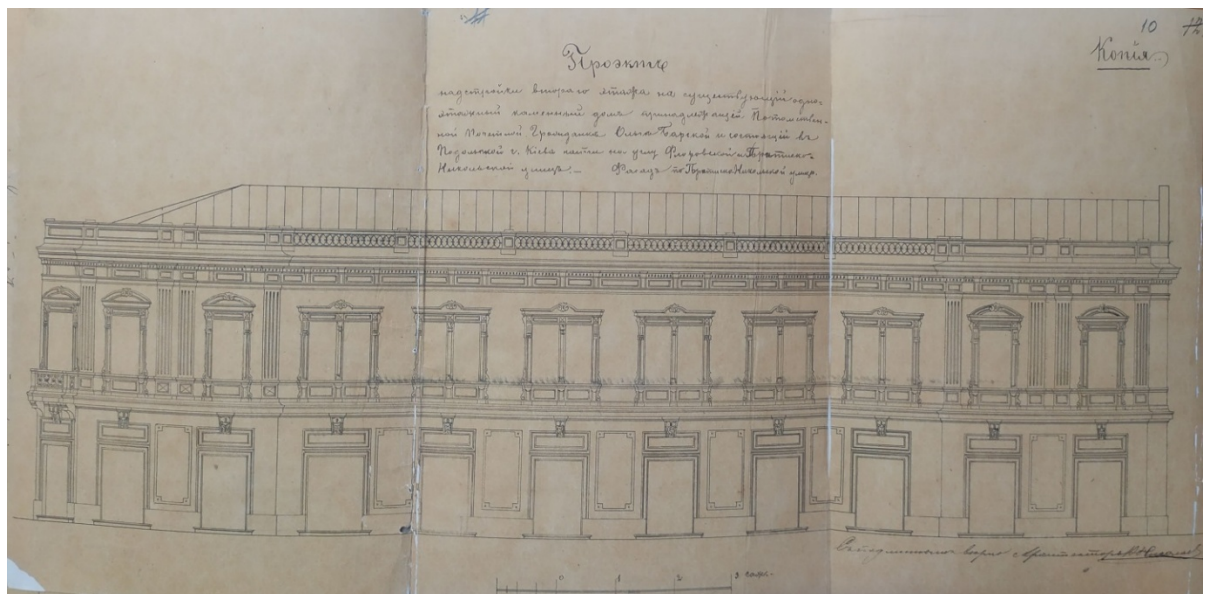
Розгортка фасадів по кварталу. 1830-ті рр.

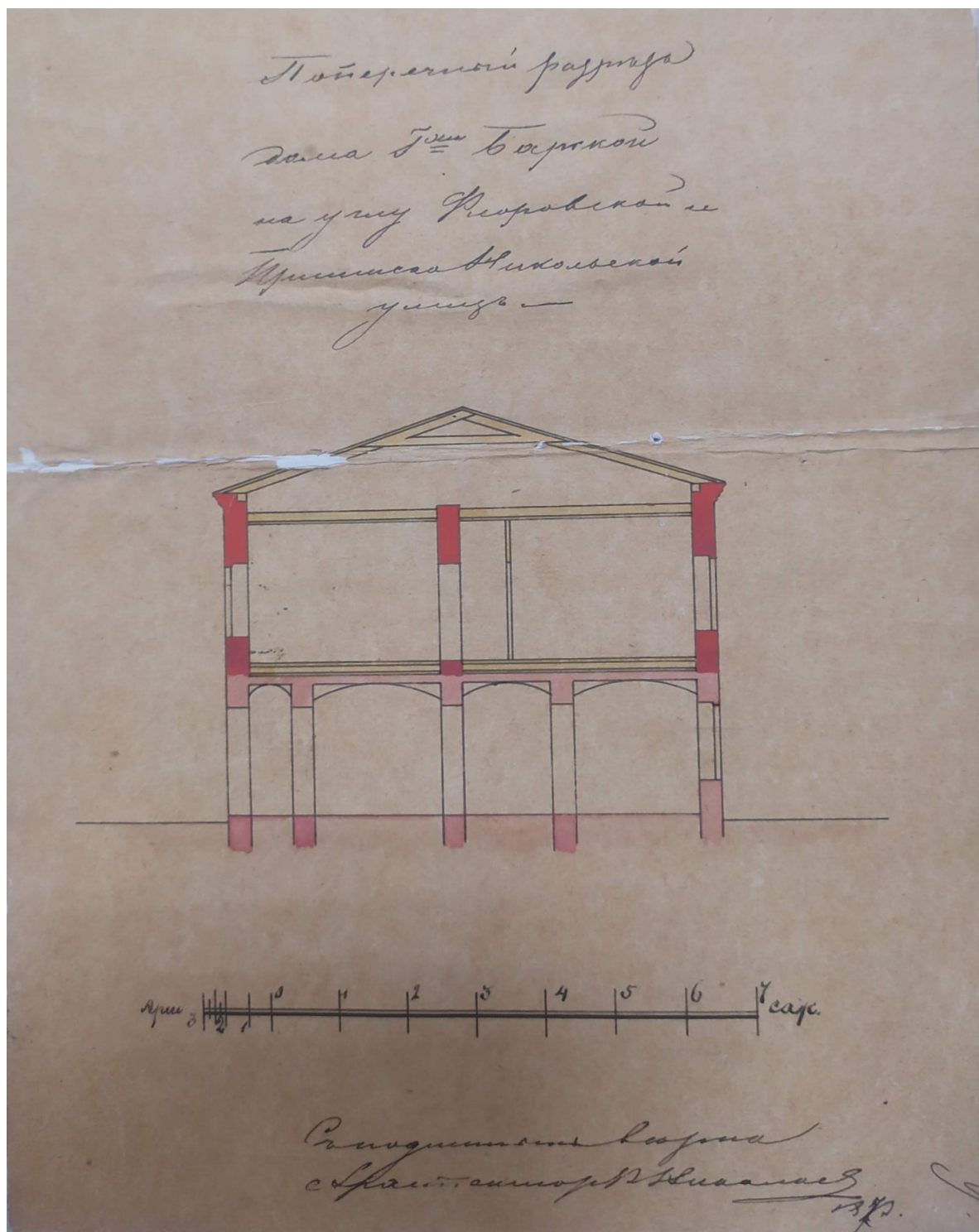
«Планъ 2го этажа. Планъ 1го этажа». Архітектор. В. Ніколаєв. 1875 р.

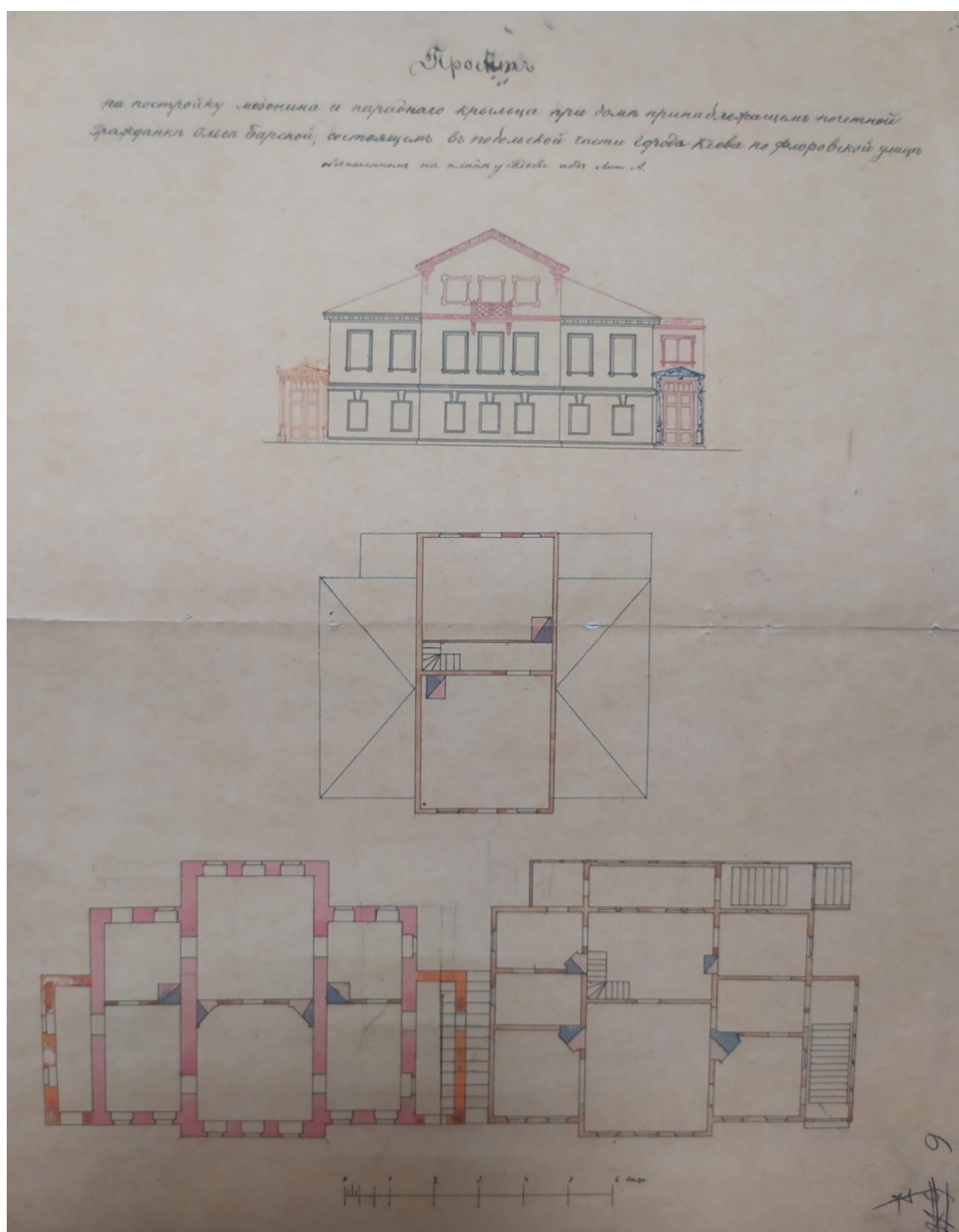
«Фасадъ по Фроловской улицѣ».
Архітектор. В. Ніколаєв. 1875 р.

«Проектъ надстройки втораго этажа на существующій одноэтажный каменный домъ принадлежащій Потомственной Почетной Гражданкѣ Ольге Барской и состоящій въ Подольской г. Кіева части на углу Фроловской и Притиско-Никольской улицѣ. Фасадъ по Притиско-Никольской улице».
Архітектор. В. Ніколаєв. 1875 р.

«Поперечный разрез дома Г^{жи} Барской на углу Фроловской и Притиска
 Никольской улицъ. Архитекторъ В. Николаевъ». 1875 г.

«Проектъ на постройку мезонина и параднаго крыльца при домѣ принадлежащемъ почетной Гражданкѣ Ольгѣ Барской, состоящемъ въ Подольской части города Кіева по Фроловской улицѣ обозначенномъ на планѣ усадьбы подъ Лит. А.». 1883 р.

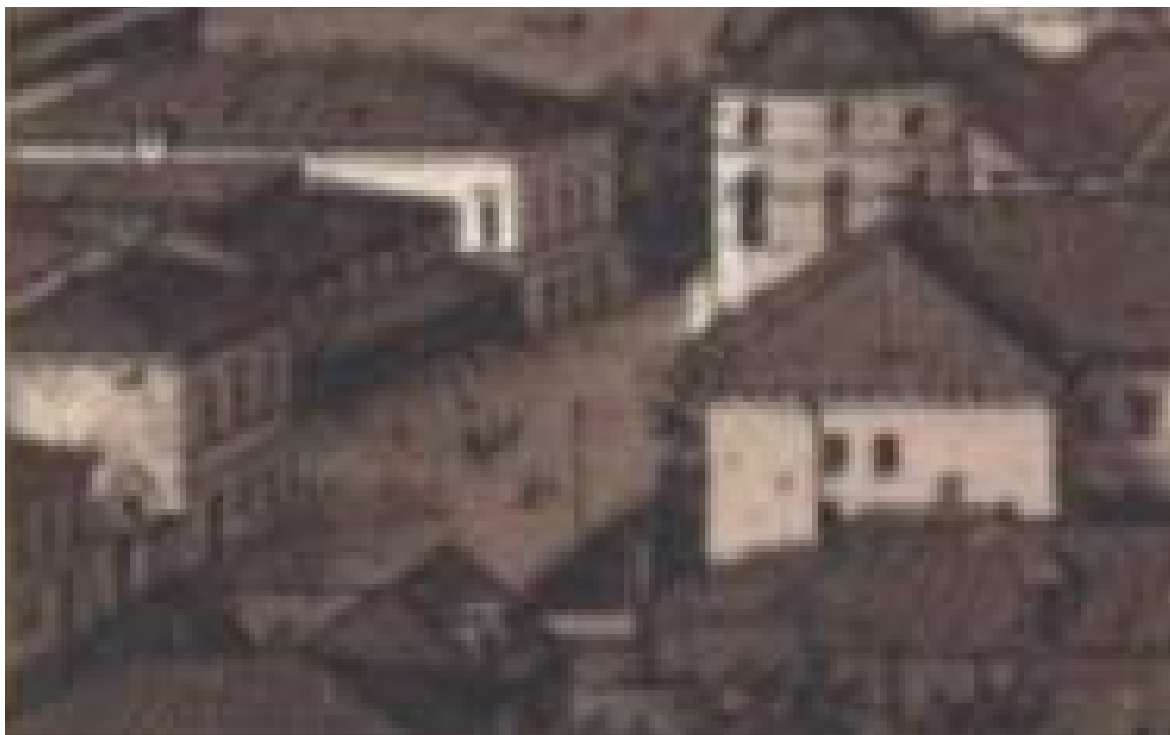
Вид Подолу. Гравюра. 1862 р.

Вид Подолу. Гравюра. 1862 р. Фрагмент

«Кієвъ. Подоль съ террасы Андрея Парвозваннаго». Листівка. 1870-ті рр.

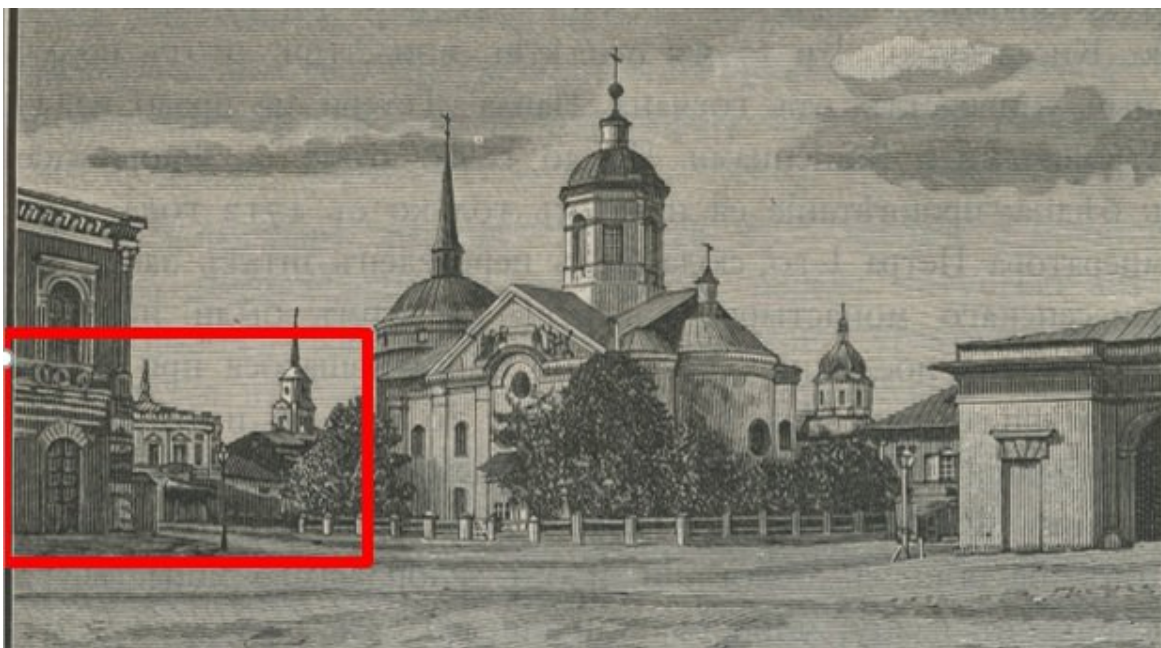
«Кієвъ. Подоль съ террасы Андрея Парвозваннаго». Листівка. 1870-ті рр. Фрагмент

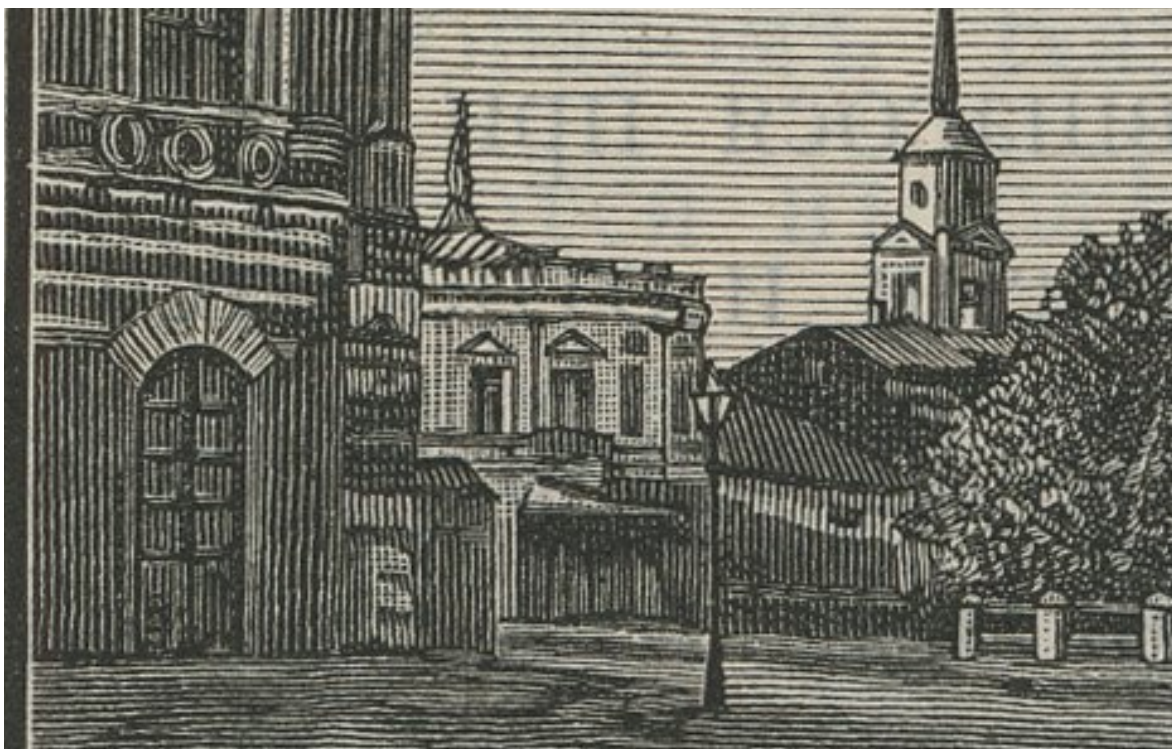
«Кієвъ. — Общій видъ Подола. Фроловскій монастырь. Семинарія. Составитель С.В. Кульженко. Кієвъ». Фото [Кієвъ теперь и прежде. 1888 р. — між с. 260 та с. 261]

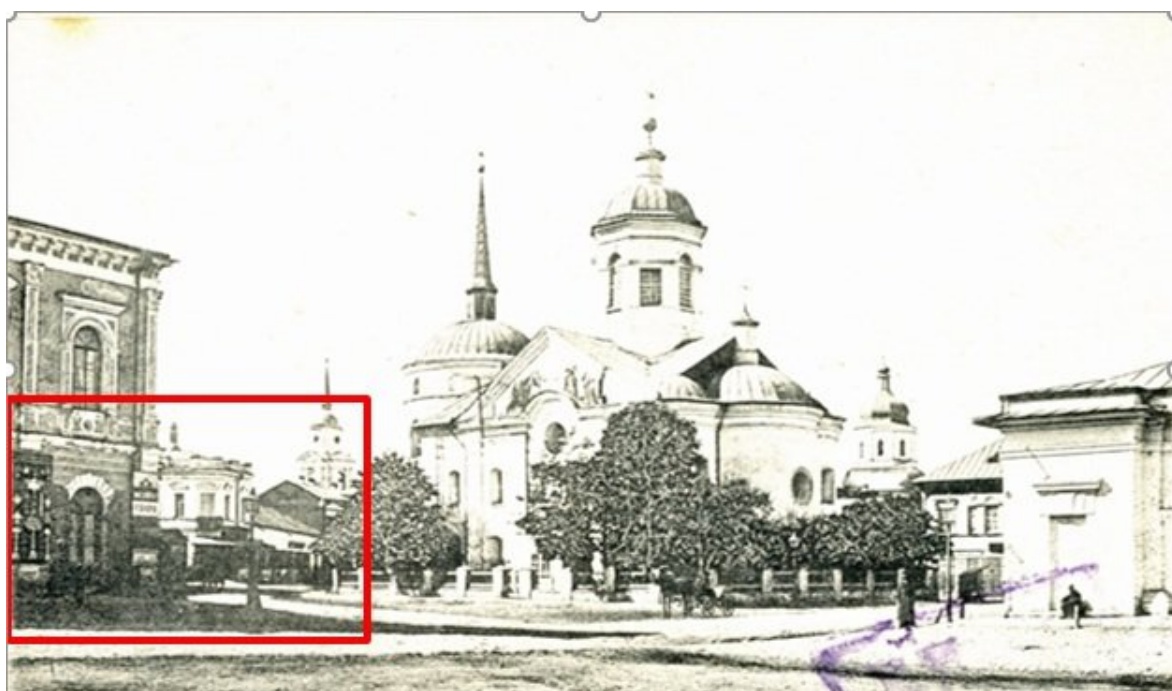
«Кієвъ. – Общій видъ Подола. Фроловскій монастырь. Семинарія. Составитель С.В. Кульженко. Кієвъ». Фото. Фрагмент [Кієвъ теперь и прежде. 1888 р. – між с. 260 та с. 261]. 1 – Крамниці (XVIII ст.); 2 – Будинок житловий (1850-ті роки); 3 – Брама 4 – Будинок житловий (XVIII ст.)

«Соборъ Успенія Божіей Матери». Гравюра. [Кієвъ теперь и прежде. 1888 р. С. 255]

«Соборъ Успенія Божіей Матери». Гравюра. [Кієвъ теперь и прежде. 1888 р. С. 255]. Фрагмент

«Церковь Успения Богородицы Пироговци (разрушена в 1935 г.), фото [1900]».
[ДНАББ ім. В.Г.Заболотного, Інв. № 295253]

*«Церковь Успения Богородицы Пироговци (разрушена в 1935 г.), фото [1900]».
Фрагмент [ДНАББ ім. В.Г.Заболотного, Інв. № 295253]*

№ 215. Кієвъ — Kiev. Церковь Успенія. Листівка. Початок XX століття

№ 215. Кієвъ – Кієв. Церковъ Успенія. Листівка. Початок XX століття. Фрагмент

«Успенскій Соборъ». Фото. Початок XX століття

«Успенский Соборъ». Фото. Початок XX століття. Фрагмент

Вид на Фролівський монастир із Замкової гори. Фото. Початок XX ст. (?)

Вид на Фролівський монастир із Замкової гори. Фото. Початок XX ст. (?).
Фрагмент

Вид вулиці Притисько-Микільської. Фото. 1910-ті рр. (?)

Вид вулиці Притисько-Микільської. Фото. 1910-ті рр. (?). Фрагмент

Вид з церкви на будинок «Саввы Морозова Сынъ и К°» на розі вулиць Фролівська та Притисько-Микільська. Фото. «19/VI.1912 г.»

Розкопки храму Успіння Пресвятої Богородиці (Пирогоща) на Подолі.
Фото. 1979 р.

Вулиця Притисько-Микільська. Будівля на вул. Фролівська, 4 (ліворуч) та Будинок шевського цеху у процесі знищення (праворуч). Фото. 1984 р.

Вулиця Притисько-Микільська. Будівля на вул. Фролівська, 4 (ліворуч) та Будинок шевського цеху у процесі знищення (праворуч). Фото. 1985 р.

Завершення знесення будинку колишнього шевського цеху. Фото. 1985 р.

Вулиця Притисько-Микільська. Фото. 1992 р.

Будівля на вулиці Фролівська, 4. Фото. 2010-ті рр.

ФОТОФІКСАЦІЯ

Конторсько-торговельна будівля товариства текстильної мануфактури

1910–1912 рр., середина XX ст. (надбудова)

м. Київ, Подільський район, вул. Фролівська, 4

(Виготовлено 1 травня 2026 р. Виконавець: Ізотов Анатолій)

Фото загального вигляду.

Головні (північно-східний і південно-східний) фасади будинку

Фото загального вигляду.
Головний (північно-східний) фасад будинку. Фрагмент

Фото загального вигляду.
Дворові (південно-західний і північно-західний) фасади будинку

Фото найбільш цінних (характерних) елементів об'єкта.
Декоративне оздоблення деяких вікон другого поверху. Головний фасад. Фрагменти

Фото найбільш цінних (характерних) елементів об'єкта.
 Декоративне оздоблення деяких вікон першого та другого поверхів. Головний фасад.
 Фрагменти

Фото фрагментів.
Щипець фланкований аттиковими стінками

Фото фрагментів.
Головний фасад будівлі на рівні першого поверху.

Фото найбільш цінних (характерних) елементів об'єкта.

Горизонталь членування підкреслена профільованим міжповерховим карнизом над другим поверхом із поясом фігурних зубців та багатопрофільним вінчаючим карнизом.

Дворовий фасад. Фрагмент

Фото інтер'єрів

Фото інтер'єрів

Фото загроз (дії негативних чинників). Підтоплення фундаментів

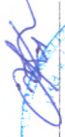
Фото загроз (дії негативних чинників).
Відсутність покрівлі даху та заповнення віконних прорізів на дворовому фасаді. Фрагменти

Фото загроз (дії негативних чинників).
Відсутність покрівлі даху. Фрагменти

Усього пронумеровано, прошито 54 арк.
Київський науково-методичний центр по охороні,
реставрації і використанню пам'яток історії,
культури та заповідних територій
код ЄДРПОУ 21507625
Генеральний директор О.Коляда

